

IORDANVS BRV- NVS NOLANVS.

DE LAMPADAE COMBINA- toria Lulliana.

PROOEMIUM.

CAPUT. I.

QUONIAM vulgatum satis est in arte Lullii eius- *Lulliana ar-*
 cemodi vniuersalia principia contineri, vt iis ja- *tis argumē-*
 ctis veluti fundamentis, de quolibet scibili omni- *tam.*
 bus numeris examinando, confirmando & defen-
 dendo, aptè inquirere copiosè inuenire, maioriq; certitudine
 iudicare possimus: Difficilia enodabo, confusa distinguam, ab-
 dita aperiam, obscura elucidabo. Licet enim libentius aliquid
 ex nobis inuenire, & vnicuiq;, pro amore, sui laboris & indu-
 striæ fructum relinquere, quam in alienas fruges excolendas
 atq; trituras manum conuertere nobiscum consulatur: ni-
 hilominus tamen considerantes artem istam talem quidem ef-
 se, qualem diuinus certè Genius rudi incultoq; insinuauit he-
 remitæ, quæq; à plusquam satis crasso & idiota profecta videa-
 tur, id tamen continet quod tanto alicuius famosi Attice lo-
 quentis in hoc genere studium antecellit, triticæ messes hor-
 deaceas: indignum iudicabimus hoc opus tandem ad lucem
 aduersus obuentum tenebrarum reluctans inuidiam, opprimi
 frustrari, deperdi. Illud ergo adhibuimus studium, vt plane
 Cimmericum illustraremus, claudicantem erigeremus, nu-
 tantem confortaremus, totiesq; à temporum iniuria veluti re- *Stylis rudi-*
 troactum ad propositam metam perduceremus. Disertorem *tatis excusa-*
 interim humanistarum Grammaticistarumq; maiestatem sep- *itio.*
 pliciter deprecemur, vt pro diuersorum ingeniorum fructi-
 bus comparandis, pacificè nos permittant in propriis versando
 terminis, magis veram, certeq; optimam ipsissimamq;, quam
 ornatam, fucatam, & certe inanem, atq; in hoc proposito va-
 nissimam persequi loquendi formulam. Illudq; (si falli nolint)
 nobis credant, quod quantum suo (si diis placet) Tullio consul-
 tum esset, à ciuilibus causis ornata cura persuasione, & aulica
 forensiq; cultura euentilandis, ad intentandas serias dignissi-
 masq; rerum speculationes, ad principiorum essentialium pro-
 prietates, ita vt melius fieri potest propriè explicandas incli-
 nare: tantum certè operæ præcium esset ab ea (in qua tam mi-
 rabiliter ille excelluit) eloquentia deflectere. Quemadmodum

& quanto sapientia grauioris matronæ specimen edere debent tanto à cincinnulis puellarum, compictoq; meretricum cultu distet oportet.

** quam.*
 Nouarum intentionum repertorum antiquam persequi sermonis formam, rara & inaudita vulgaribus consuetisq; dictionibus in quibusdam propositis aperire, nil aliud est * præterquam vt manibus impalpabilia contrectare. Sic igitur vtiliter huic qui se bonarum artium professores iactitant propter sermonis (vt aiunt infantiam Lullius eo quidem contemptibilior quo etiam inaccessibilior: hos ad ea quæ sub sylenis hispidis meliora contineri nouimus fouenda, defendenda & pro principalibus ingeniis conseruanda non segniter animum aduertamus malimusq; interdum velut è matris naturæ manibus de limosa terra probatum aurum. (quod nullus nisi mente captus contempserit) arripere, quam ad floridos tam forte affabre intextos humanistarū calathos, in quibus in puluerulentis gymnasiis, puerorumq; culinis deprompta, parata, elaborataq; stercoxa continentur, manus admouere vel oculos conuertere dignemur adulti.

Interim non dubito diligentiam nostram pluribus non malè dispositis futuram gratissimam, vtpote quæ à desperatione finis consequendi, in quem ars ista collineat, eripit, inq; spem minime vanam promouet, & perducit ad scopum: Nec minus de fauoris patrociniq; nostri cura erga Lullianum adiuuentū equos iudices male definituros reformido, vtpote qui id præsto quo mihi occultum aperienti, confusam massam in seriem certam distribuenti, truncum perficienti, mancum integranti, non minus debeat, quam primo adiuuentori. Ita enim intentiones eius disponimus, vt non Philosophis excultisq; ingeniis modo è pomerio Lulliano fructus legere liceat: sed quibuscūque excolendis & ad philosophandum non prorsus ineptis, vt iidē exporriganur efficimus: quatenus quilibet iuxta proprii sensus facultatem eam possit nactus esse methodumatq; rationem, qua ad vnā materiam seu considerationis subiectum, conceptus ita per infinitum valeat extendere atq; multiplicare, vt & ad numerorum elementorumq; infinitas progredi licet assumptiones coassumptionesq; faciendas. Hinc speculatiuarum facultatum terminos adepti ad eandem conclusionem seu positionem innumeras exsuscitare considerationes & argumenta, & ad idem argumentum innumeras opponere solutiones facillime poterunt, dummodo vel discursum bene à natura comparatum habeant, vel arte aliqua ratiocinandi formulam mediocriter fuerint assequuti.

*Scopus usque
huius artis.*

DE

DE ORDINE ET PROCE-
dendi modo. CAP. II.

MEMBRUM I.

VULGATA satis est Peripateticos ceterosque philosophos est sententia: quemadmodum in iis quorum sunt principia causæ & elementa ex horum est cognitione procedendum. Cum igitur in presentiarum eiusmodi nobis pertractanda occurrant, nempe quorum simplicia quædam sunt causantia, principia, & elementa: & ex eorundem noticia præcurrente procedamus oportet. A partibus ergo ad tota, à portionibus ad integrata regulatus intellectus in horum inquisitione, inventione & consideratione ducatur.

Methodus.

MEMBRUM II.

VT igitur in perlegendi scribendiq; arte à præapparatis cognitissq; elementis ad syllabarum constitutionem, eiq; constitutis syllabis ad terminorum seu vocabulorum prolationem manu ducitur, & expressionem: ita vt in regulandâ ratione, & intellectu artificiosa formatione à quibusdam principiis quæ literis plane proportionantur, ad compositionem quandam quæ syllabis est proportionalis, eiq; hac ad maioris compositionis terminos velut ad integras dictiones tentanda est promotio.

*Intelligentia
artificiosa
conformatio.*

MEMBRUM III.

TRIBUS igitur existentibus intellectus operationibus vt Philosophorum schola testatur, & per sese res ipsa insinuat: quarum prima est simplicium apprehensio, secunda compositio & diuisio, seu verificatio, tertia discursus seu argumentatio: à prima ad secundam, à secunda ad tertiam est intentanda methodus. Est autem simplex apprehensio actus siue actio intellectus qua aliquod incomplexum apprehendit, vt pote aliquius termini significationem, vel simplicem intentionem, nempe qua terminus ipse per se sumitur & non cum aliquo alio complicatum, alioq; adiectum. Compositio vero prima seu (quam ita proprie dici volumus) Verificatio, est actus seu actio intellectus secunda, primam consequens, quæ plura simpliciter apprehensa connectit, componit: dum inuicem hæc copulata, vel ab inuicem dissita valet enunciare. Discursus autem est actio seu actus intellectus quæ ab vna ad aliam compositionem vel diuisionem quæ ex talibus compositis diuisisq; consistit, egreditur.

*1. Apprehensio simplex.**2. Compositio.**3. Discursus.*

1. *Apprehensio simplex.*

2. *Compositio*

3. *Diuisio.*

4. *Discursus.*

SIMPLEX apprehensio fit cum terminum seu diffinitionem, nempe alicuius esse vel essentiam, concipimus absolute & secundum se: vt cum mente apprehendimus significationem huius incomplexi termini **DEUS**, ipsaq; proportionatur primo Grammaticorū apparatus, qui docet primo cognoscere elementum **A**. **Compositio** fit cum plura simpliciter apprehensa vnimus, nempe vbi de vno aliud affirmamus: vt postquam per primam actionem nouimus quid significet **DEUS**, quid significet **BONUM**, mox per secundam noscimus dicere **DEUS EST BONUS**. **Diuisio** fit vbi plura simpliciter apprehensa concipimus non posse coherere, quandoquidem noto quid significat nomen **DEUS**, & quid significat nomen **CORPUS**. Ducimur ad negandum alterum ab altero, dicendo **DEUS NON EST CORPUS**. & hæc actio proportionatur secundo grammaticali apparatus, qui docet connectere consonantem **B**. cum per se sonante **A**. proferendo syllbam **BA**. Item duarum vel plurium consonantium connexionem absq; vocali, esse mutatam, cognoscendo **BC**. nullam esse syllbam. **Discursus** siue argumentatio est cum ex vno composito seu diuiso, cum, scilicet, ex vno affirmato vel negato ad aliud quippiam deductiuè inde affirmandum vel negadum proficiscimur: vt cum ex hac compositione seu affirmatione **DEUS EST BONUS**, ad aliquid aliud componendum procedimus siue affirmandum, dicendo **ERGO EST SUI COMMUNICATIVUS**, vel ad aliquid diuidendum seu negandum, dicendo **ERGO NON INVIDET**. & hæc actio proportionatur tertio grammaticorum operi, quo in dictiones migrant syllabæ, & tandem in orationem conflandam dictiones multiplicantur. Sicut ergo dictiones ipsæ syllabas, syllabæq; literas præsupponunt: ita nullus discurret nisi prius composuerit vel diuiserit, nemo diuidit vel componit nisi postquam simpliciter apprehenderit.

MEMBRUM V.

Diuisio.

PRÆSENS igitur pertractatio nostra in tres partes dissectatur. In quarum prima de simpliciter apprehensibilibus tanquam alphabetum proponentes institutionem facimus. In secunda tanquam in syllabas elementa complectentes, de terminorum ad inuicem varia compositione. In tertia tanquam ad completam lectionem vel scripturam promouentes, ea quæ ad argumentationis, & Lullianæ structuræ perfectionem faciunt indicabimus.

DE SIMPLICIBVS VO-
CIBVS. CAP. III.

MEMBRVM I.

SIMPLICES ergo intentiones (quas incomplexos terminos communiter appellant) hæ sunt, in quas propositio seu verificatio resoluitur, quæ secundum se sumptæ nec verum neq; falsum significant: sine ipsis tamen nihil verum nihilque falsum intelligitur aut profertur: huiusmodi sunt nomina vel verba quando extra propositionem per sese capiuntur. Definitiones item, ad quarum constitutionem quamuis plures termini concurrere videantur, vnus tamen sunt terminus, quãdo quidem sine copula, verbo inquam substantiuo, vbi nulla est affirmatio vel negatio, nulla itidem verificatio, nullus poterit esse complexus terminus.

Horum alii appellantur categorematici: alii syncategorematici: primi generis sunt qui per se sumpti aliquid certi & definiti representant: secundum vero qui non sunt apti ad quippiam nisi cum alio iuncti termino categorematico significandum: huius generis sunt signa distributiva, copulæ, disiunctiones, & (præter nomina atq; verba) id genus alia.

Licet vtrumq; simplicium terminorum genus vsu veniant vt videbitur infra in rota quæstionum, seu regularum, vt Lullius appellat, nos in proposito categorematicorum duntaxat diuisionem faciemus.

MEMBRVM II.

SIMPLICITER ergo apprehensibilium alia sunt de quibus aliquid dicitur seu subiecta, alia sunt quæ de aliquo dicuntur seu prædicata: hæc enim sunt in quæ omnis verificatio resoluitur: vt in hac propositione. *Mundus est æternus*, *Mundus* capitur vt de quo aliquid dicitur, *æternum* autem vt quod de aliquo dicitur.

In omni igitur verificatione seu problemate nihil est quod ulterius inspicere potissimum possimus præter duo hæc præcipua, quibus adnexi postmodum intelligantur modi, copulæ, non quidem vt enuntiationis partes, sed vt partium totiusque conditiones atq; accidentia quædam.

Hic tamen pro ratione subiectorum & prædicatorum citra errorem habenda, illud est animaduertendum, quantumuis Lullio termini vnus rotæ vel illis affines atq; similes subiecta nominentur, & alii condistinctæ alicuius prædicata, non ob eam causam aliquid obest quo minus mutuas vices prædicata subiectaq; commutare possint interdum: hæc enim omnia
subiecta

subiecta sunt quatenus de ipsis aliquid dicitur, prædicata autem quatenus de aliquo dicuntur eadem. Sicut alia quæstio est an quod est intensiue infinitæ potentia sit Deus? & an Deus sit infinitæ potentia intensiue?

M E M B R U M III.

PORRO licet hæc ita se habeant in ista arte, vt tamem sit iuxta omnes rationes ordo quidam, subiectorum nomine tantummodo rerum substantias & species intelligimus: nomine autem prædicatorum, ea quæ in ipsis, & circa ipsa esse intelliguntur vniuersa.

Horum autem alia sunt absoluta, sicut & subiecta ipsa absolutum quiddam sunt, vbi non per collationem & intelligentiam quandam capiuntur: alia sunt respectiua seu relativa, quæ semper intellectum alicuius alius connotant & implicant.

M E M B R U M IV.

ISTIS hoc pacto se habentibus, ad simplicium terminorum sufficientiam capiendam præordinauit elementaria quædam Lullius, in quorum elementa nouem designantur vniuersa simpliciter apprehensibilia subiecta, in duobus simplicia prædicata, in alio termini Syncategorematici qui ad inuentionis ordini atq; materia subministrant.

DE SIMPLICITER APPREHENSIBILIBUS SUBIECTIS. CAP. IV.

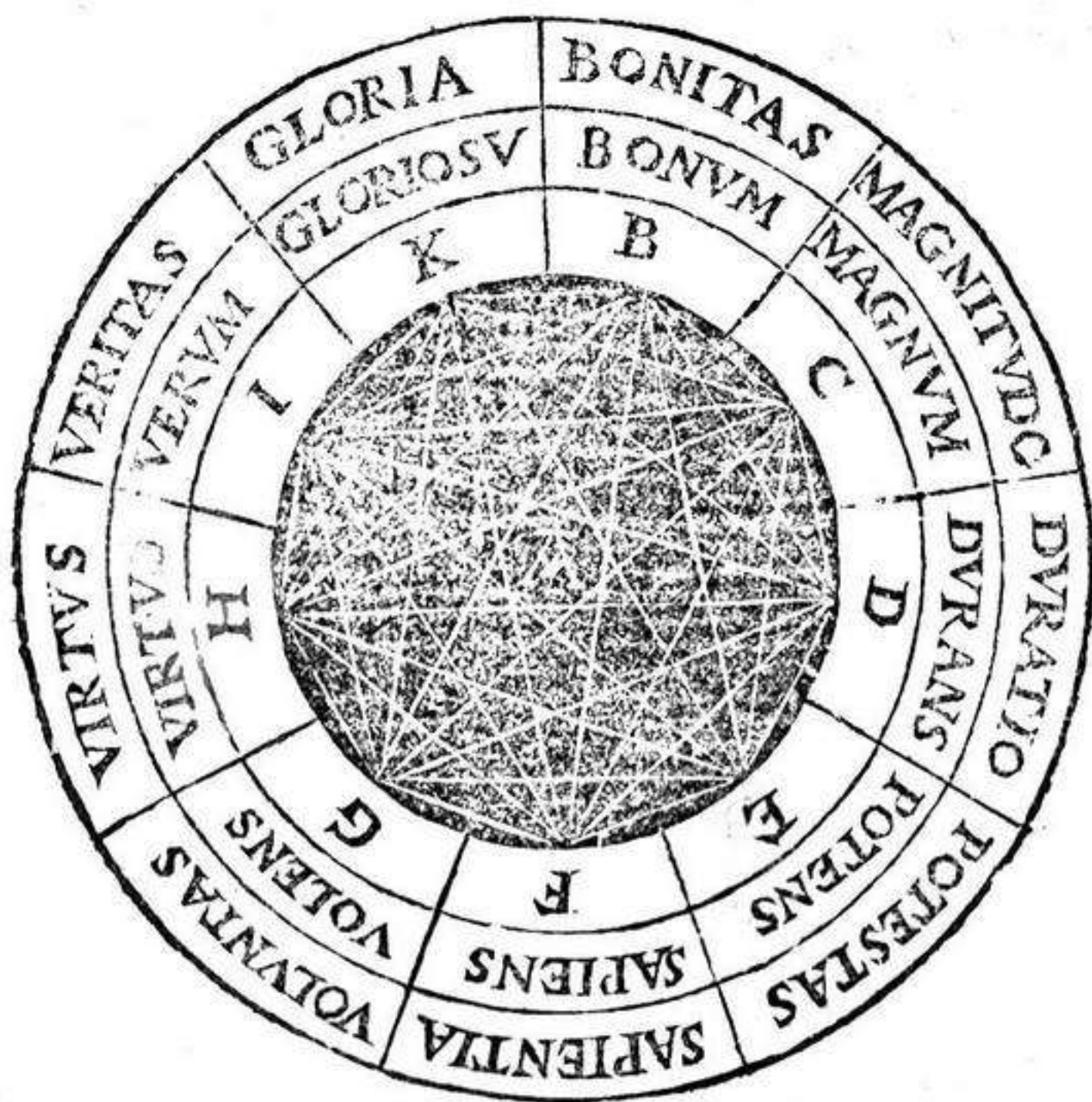
M E M B R U M I.

Hic subiectorum nomine intelligimus tum ea de quibus principaliter aliquid affirmatur vel negatur, vere dicitur vel false, tum etiam hæc quæ principaliter entitatem habent atq; substantiam. In his enim vniuersa quæ sunt substantia & per modum substantia significantur, cum istis identificantur, ad ista reducuntur Inq; istis comprehensa intelliguntur: vnicursa quoq; aut horum sunt Species, aut Differentia, aut Partes, aut Principia, aut Proprietates, aut Adiacentia, aut Primaria, aut Secunda intentiones.

Iam ergo subiecta nouem sunt per nouem elementa significata, in circulo qui inscribitur nota.

Vbi

SEQVITVR FIGVRA.

Vbi B significat DEVM, C Angelum, D Cœlum, E Hominem, F Imaginatum, G Sensituum, I Elementarium, K Instrumentarium.

B. DEVM rursus capientibus subiectum ad fecunditatē & amplificationem, rota nobis ex nouem diuinis, vtpote subiecto æquivalentibus, & inuentionis materia mirum in modū complexæ & incomplexe capta multiplicantibus, & diuersos de eodem concipiendi, modos suggerentibus, in hanc constituisse modum consuevit. Vt B significet Mentem. C intellectum. D Amorem. E Potestatem. F Præsentiam. G Scientiam. H Prouidentiam. I Iudicium. K Iusticiam.

C. Angelum pro subiecto capientibus, rota suis elementis, nouem vulgatos ordines significans statuatur: vt B significet Seraphim. C Cherubim. D Thronos. E Potestates. F virtutes: G Dominationes. H principatus. I Archægelos. K. Angelos.

D. Cœlum sibi subiectum, in nouem quas vulgi imaginatio sibi effingit sphæras. B significante Primum mobile. C Stelliferum. D Saturni sphæram. E Iouis. F Martis. G Solis. H Veneris. I Mercurii. K Lunæ.

B Homo si sit considerationis subiectum: ita in ordines
atque

atq; gradus constituatur, Vt B. significet Sacerdotem. C principes. D. Magistratum. E. Doctorem. F. Militem, G. mercatorē H. Mechanicum. I. agricultorem. K. Seruum. Idem si medicinę subiectum capiatur, iuxta nouem vel ad nouenarium redactas eius partes rotam constituat. Aliter si Theologo, aliter si alio cuiuscunq; . Ad hanc enim artem combinatoriam quę nouenario est adcommodata, vel cui nouenarium adcomodatur, omnia subiecta siue prædicata si reducantur, ad vnum de nouem elementis reducantur oportet, in combinatione enim exercenda terminos vnius generis, alius generis terminos numero exæquent oportet.

F. IMAGINATIVUM si pro subiecto capiatur, ita in rotam eiusdem potentię disponatur, vt B. significet reminiscētiā. C. discursum seu collocationem specierum habens. D. certam naturę inditam artem h. E. prouidentiam, vel huic proportionale hab. F. locorum selectum faciens. G. Tempestatum præcautionem h. H. Coniugii appetentiā habens. I. Proles educationem. K. communis vitæ tutelam.

G. SENSITIVUM ita distribuitur, vt D. significet Memoriam hab. C. Æstimationem hab. D. phantasiā. E. sensum communem. F. Videntem G. Auscultantem. H. Olfacientem, I. Gustantem. K. Tangentem.

H. VEGETATIVUM si iuxta suas sit dispositum facultates, B significat Prolificationem seu seminis emissionem & immissionem. C Augmentum. D expulsuam facultatem, E Digestiuam. F Attractiuam. G Appulsuam quę extensione, dilatatione, constrictione q; fit. H Appetitiuam, que pro captu appulsus excitetur. I. Noscitiuum quę pro captu appulsus dictat. K. vitam.

I. ELEMENTATIVUM habeat in rota B. quod significat in propriam spheram inclinatum habens. C Generatiuum. D Alteratiuum, D Generabilitatem. F Alterabilitatem G componibilitatem. H. subiicibilitatem I. potentiam. K. existentiam.

MEMBRUM II.

INSTRUMENTUM significat genus accidentium ultra substantiæ genus extinctum, quod quidem iis constat quę vel in illa sunt, vel circa illam esse intelliguntur. Ipsum iuxta plura coordinationum genera plures conficit rotas. Instrumētōrū enim alia sunt in coordinatione operantis natalia in coordinatione imitantis eam artificii alias habentis rursus coordinationes, dum vel metaphysice, vel mathematice, vel moraliter, vel logice vel mechanice molitur. Iam igitur ultra octo substan-

substantiæ, vel (ut cautius loquar) subjectorum genera substantiam significantia, vnum ponitur nonum & vltimum per elementum K. significatum, quod vniuersa denotare debet accidentia. An (inquires) non ex enumeratis plurima sunt accidentia? immo (inquam) & omnia, si adiectiuè capiantur. Modo si rectè consideras omnia subjectiuè, substantiuè, materialiteruè sumebantur: utpote prout subsistentem significant naturam, in qua aliquid esse potest, & de qua aliquid affirmari vel negari possibile est. Itaque taliter illa sunt substantiæ, ut si adiectiuè sumantur eadem speciem & naturam referant accidentium: sicut & hæc omnia nouem taliter sunt subiecta, ut eadem possint esse prædicata, ut Diuinitas, Diuinum, Spiritualitas, Angelicū, Cœleste, Humanum, & ita alia si adiacenter & denominatiuè capiantur. Non minus & ea quæ prædicatorum loco accipiuntur substantiuè capta, citra controuersiam subjectorum vices obtinebunt. Subjectum quippè considerationis potest esse Bonitas cui accidit diuina, angelica, cœlestis, humana, mundana. Itidem Maioritas, Principium, & cætera quibus etiam accidit diuinum, angelicum, cœleste, & alia. Cur autem tam amplè notiones accipienti, ista sint tantummodò subiecta, illa verò tantummodo prædicata si requiras. Certè (inquam) artis huius generalitati, cui de omnibus posse dicere atque discurrere per omnia proprium est, & cui vniuersa atque singula ad quæque (ut de eisdem siue in recto siue in obliquo, siue (ut aiunt) quiditatiuè & vniuocè, siue denominatiuè dicuntur) referre licet: non conuenit discretio subjecti & prædicati, neque eius cui aliquid, & eius quod alicui accidit: quia ut munus eius est de omnibus, ita omnia dicibilia sunt illi subiecta, & substans: nihil quoque est quod non adcommodet prædicationi & accidentalitati. Verum enimuerò ad artis manifestationem, rationi consentaneum esse videtur ut quædam sub vna, quædam sub alia definiantur ratione. Facile namque intelligentibus erit eadem hæc, quæ illa capiebantur ratione vicissim accipere.

MEMBRVM. III.

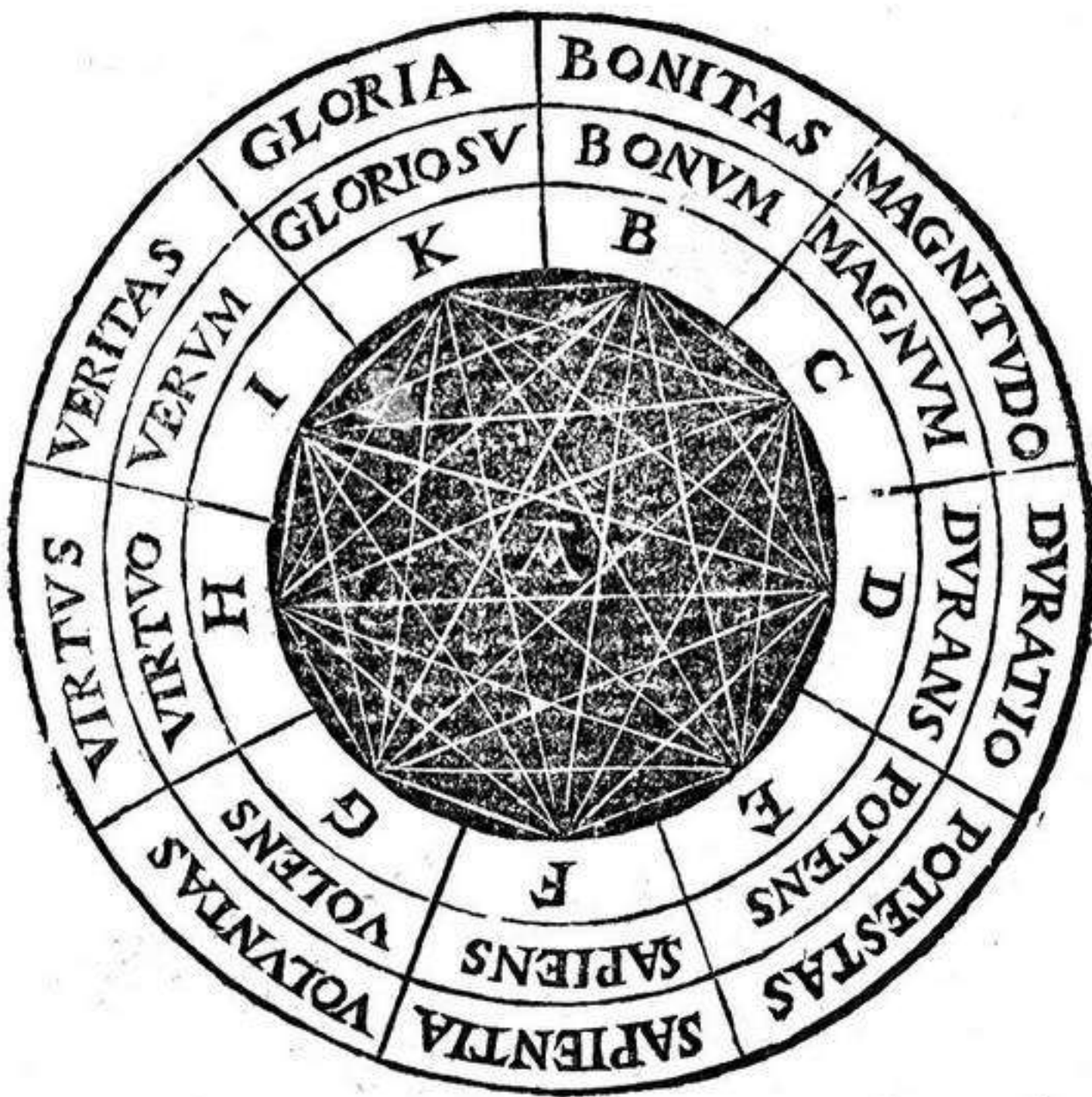
INSTRUMENTATIUM igitur cum vniuersaliter genus accidentium significet in proposito apud Lullium, duplex est, Physicum videlicet seu naturale & Ethicū seu morale. Physicum ergo instrumentarium constat in rotam vbi ^{1.} *Physicum* B. significat Quantitatem, C Qualitatem, D Relationem. E actionem, F Passionem G Habere H Situm esse, I Quādo, K Vbi.

Ethicum autem instrumentarium triplicem constituit rotarum ordinem, in quarum media significantur virtutes, in extremis verò significantur vitia, externa quidem quæ per excessum, interna verò quæ per defectum, ^{2.} *Ethicum*

DE SIMPLICITATE APPREHENSIBILIBUS PRÆDICATIS ABSOLUTIS. CAP. V.

MEMBRUM. I.

CONSEQUENS modò est de prædicatis aliquid afferre. Primum autem de prædicatis absolutis iuxta primam Lullianam figuram quæ inscribitur A & notatur per elementum quod est primum in dictione Absolutum. Secundò de respectiuus prædicatis. Ut Postea per vniuersa prædicata per eorum definitiones ybique modificata, diuersas & innumeras illorum formationes afferre possimus.

Prædicatorum ergo absolutorum præsens figura est: videlicet quæ intrinseca tantum significatione consistunt, neque per id quod sunt ad aliud, vel alterius esse dicuntur. Præsens igitur figura A. nouem terminis in circulum dispositis constat, vbi

B Significat Bonitatem & C Magnitudinem & magnum.
Bonum. D Durationem & durans.

E Potestatem, & Potens. H Virtutem, & Vigens.

F Intellectum, & Intelligens. I Veritatem & Verum.

G Voluntatem & Volens. K Gloriam, & Gloriosum.

Cuius quidem figuræ forma est circularis propterea quod terminos continet in inuicem conuertibiles. Terminorum enim alij sunt in inuicem conuertibiles, utpotè æquè vniuersales: alij verò non.

1. *Modus.*

Porro præsentis termini dupliciter considerari possunt. Vno modò videlicet in prima causa seu primo subiecto per B. significato: & ita in ea termini omnes æquè sunt conuertibiles, nunquam enim alterum alter in ea potest excedere. Tantò enim est bonus, quantò æternus, quanto quidquid verè esse dicitur. Imò hæc omnia in Deo tum concretiuè tum abstractiuè significantia, idem sunt: quemadmodum in infinito & sphaera tanta est latitudo, quanta longitudo & profunditas, immò idem est longum, latum, & profundum: item quia extra infinitum nihil est & infra ipsum nihil, ideò tale longum est absoluta longitudo, tale latum absoluta latitudo, tale profundum absoluta profunditas. Deo igitur propria est figura præiens per eiusdem omnimodam reciprocationem, tum inquam eam ipsam quæ fit per denominationem vnius termini per alium: ut cum dicitur sapientia bona, bonitas sapiens, vel complexè sapientia est bona, bonitas est sapiens, vel duobus terminis concretiuè sumptis, vel altero concretiuè, altero abstractiuè, vel ambobus abstractiuè.

M E M B R V M. II.

2. *Modus.*

IN cæteris autem subiectis non ita prorsus vicissim combinatio terminorum atque complexio verificatur: Siquidem eis secundum magis & minus, utpotè secundum numerum & mensuram omnia tum naturalia, tum naturalibus adiuncta elargiuntur iuxta scalæ naturalis proportionis gradus. Ibi ad subiectum B magis accedit C quam D. D magis quam E. E magis quam F, & ita deinceps. Subinde manifestum est quod subiecta quædam (Sicut in E est manifestum) sunt magis sapientia quam gloriosa, quædam sunt magis foelicia quam scientia.

*Iudiciũ quo-
rundam de
hac fig.
Refutatio.*

Et ideo quibusdam videtur hanc figuram ita reciprocè effectam primo tantum subiecto esse accommodatam, cui æquè secundum omnes rationes attribuuntur omnia.

Porro quamuis verum sit quod dicunt iuxta appositam figuræ proprietatem, non tamen eiusdem appropriationem considerant: neque non præterit eos figuram istam sicut & artem intelligi deberi generalissimam.

M E M B R V M. III.

EA N D E M igitur figuram aliis omnibus intelligimus appropriabilem: secundum enim singulorum modos atque gradus non solum bonis, sed & malis, non perfectis modò, sed &

sed & imperfectis accommodabilis est : quandoquidem eadem oppositorum omnium , quorum eandem scimus esse opinionem siue scientiam, siue sensum est manifestatio. De quibus igitur non dicitur bonitas, dicitur malitia seu non bonitas. Ex eodem ergo loco notitia, inuentio, & iudicium, contrariorum, priuatiuorum, contradictoriorumque indicatur. In omnibus ergo de iis inquirito aut affirmatiuè aut negatiuè, aut simpliciter aut in genere, aut in summo, aut in certo gradu: utpotè iuxtà modum propriæ definitionis. Quod autem obiiciunt de terminis vndique conuertibilibus, & quod illa æqualis vndique reciprocatio manifestat per illam linearum omnium ad omnis & singulorum ad singula protensionem, id considerando diluitur: quod protensio & reciprocatio illa in omnibus, suo modo exercetur. Adnectuntur enim omnia omnibus vel affirmatiuè vel negatiuè, & hoc vel denominatiuè, vel primitiuè, & hoc vel in recto vel in obliquo: ut bonus homo, bona humanitas, bonitas humana, bonitas hominis. Iustitia bona, magna, æterna. Malitia impotens, defectuosa, de cæteris quoque suo iudicandum est modo : vnde artifices à præcipuis operationibus artis huius non impediuntur.

DE SCALA HVIVS FIGVRAE.

CAPVT VI.

MEMBRVM I.

L I C E T huius figuræ scalam Lullius non explicet, implicite tamen eam non excludit : ipsam ergo nos in similitudinem scalæ in secunda figura constituendę disponamus. Est igitur ipsa via quædam & ordo quo quidem à superioribus ad inferiora descendimus, & ad superna conscendimus ab infernis: in ea duo, altitudinem scilicet atque latitudinē cōsiderare licet.

Longitudo quidem scalæ est qua fit progressio à generalissimis per subalterna vsque ad specialissima atque particularia: quatenus cum de aliquo dicere aut considerare volumus, ab ipsa specie vel indiuiduo ad eius proxima immediataque vniuersalia, & per hæc vsque ad prima possumus ascendendo multitudinem colligere in vnum. Definitur autem generalissimū, quod cum sit genus non potest esse species, cui non superuenit vniuersale vniuocum, & quod in cathogorica coordinatione ea tantum respicit quorum est contentiuum inferiora, de quibus omnibus vniuocè dicitur cum de ipso nihil vniuocè dici possit, sed æquiuocè, vel analogicè, vel denominatiuè. Specialissima species definitur quæ non potest genus esse, infra ipsam enim non sunt species sed indiuidua, & vnā habet habitudinem quæ est ad superiora quorum respectu subiecta est species. Sub-

Scala quid sit.

Longitudo eiusdem.

alternatim verò genera subalternæque species sunt quæ in medio consistentia vtrorumque suscipiunt rationem & duos admittunt respectus, de inferioribus quidem prædicantur speciebus & indiuiduis : & eadem superioribus vel superiori generi tanquam species subiiciuntur.

In quibus ita coordinatis duplex possibilis inspicitur prædicatio atque congrua, altera qua superiora, omnia non vicissim de omnibus enunciantur inferioribus: altera quæ æqualia de cœqualibus vicissim. Iuxta primum modum specialissima de indiuiduis dicuntur tantum, subalterna de specialissimis, & indiuiduis, superiora de inferioribus subalternatis & collocatis, suprema de omnibus.

Iuxta secundum vicissim dicitur de definitione definitum, exacta descriptio, & proprium descripto & subiecta specie & eiusdem constitutiua differentia. Differentia & proprium de specie. Descriptio, differentia & proprium & horum plura vel vnũ, de pluribus vel vno reliquorum, vel omnibus.

M E M B R U M II.

QUIBVS ita se habentibus in proposito dicimus prædicationem seu verificationem per modum scalæ exerceri: quatenus ab istis prædicatis tanquam generalissimis resoluen- uendo ipsa, descensus ad specialissima per subalterna efficitur, & per eandem à particularioribus ad illa componendo, fit ascensus: Ita descendentes dicimus iustitiam esse bonitatem, commutatiuam distributionem, & commutatiuam distributionem esse iustitiam. Reddere homini debitum, esse commutatiuam distributionem. Simile alteri facere quod ab illo receperis est reddere homini debitum. Dimittere decem talenta cum totidem sibi dimissa fuerint vel similiter habueris, est verè ita aliis facere, sicut & tibi factum. Iniuste igitur seruus ille nequam egisse conuincitur. Ita è conuersò ascendentes eisdem assumptis terminis idem concluderimus. Est & congruam prædicationem exercere qua æqualia de cœqualibus dicimus, ut vbi de inuicem dicuntur hic enumerata vel eiusce generis alia generalissima, vel ipsis opposita: de oppositis, vel de diuersis diuersa: ut cum dicimus, iustitia est bonitas, veritas est iustitia, iustitia est veritas, bonitas est iustitia, & vbi definitiones de definitis dicuntur, ut bonitas est quo potentia, sapientia & magnitudo agit bonum: magnitudo est qua bonitas, sapientia, & cætera agunt magna, sunt, possunt que magna, seu magnificare, vel sunt magnificata, iustitia non est ignorantia, iniquitas non est iustitia, ignorantia non est sapientia. Scalæ igitur ascensui descensuique applicantibus accidit discurrere à propositis vniuersalibus, ad particularia, &

ita, & ab istis ad illa, & in istis illisque consistendo, ad rationes ad correlatiua, ad contraria, ad condistincta & aliis quibuscunque modis opposita, adiacentia, coniugata.

MEMBRUM III.

LATITUDINEM autem scalæ pluribus licet inspicere *Latitudo* *scala.* modis, primò extensione significationis terminorum (de qua infra dicitur) quatenus videlicet bonitas non solum se extendat ad significandum physicè sed & ethicè. Simile iudicium est de magnitudine & aliis. Secundo per duplicationem eorum per concretum & abstractum, dicendo Bonitatem & bonum magnitudinem & magnum. Tertio per distinctionem, iui, abilis, & are, dicendo Bonificatiuum, bonificabile, bonificare. Vbi iuum significat principium actiuum, abile principium passiuum, are principium copulatiuum, seu iuum principium effectiuum, seu communicatiuum, abile principium receptiuum, seu participatiuum, & are principium connexiuum siue actuale. Quarto per distinctionem affirmatiui & negatiui, positiui & priuatiui: quatenus hæc de aliis dicuntur secundum affirmationem, de aliis secundum negationem: de aliis positiuè, de aliis priuatiuè. Quinto per distinctionem impliciti & expliciti, quia in terminis istis non solum continetur eorum ratio, sed & omnium, quæ dici possunt & imaginari absolutorum prædicatorum, ut in tractatu de multiplicatione terminorum patefiet. Sexto per distinctionem proprii & appropriati, quatenus hæc quibusdam naturaliter conueniunt, aliis per se & à se, aliis aduentitiè, & per aliud: aliis inquam ex naturæ substantia, aliis ex infusione, aliis ex acquisitione.

DE PRÆDICATIS RESPECTIUIS, CAP. VII.

MEMBRUM I.

DE genere prædicatorum supra diximus esse quædam quæ hoc ipsum quod sunt aliorum esse dicuntur, respectiua, relatiua, habitualia, ad aliud: quæ (ut & prædicta) omnibus quæ sunt, & esse possunt, ad commodantur: unde & ipsa vniuersalissima principia in arte ista habentur, suntque nouem per elementa totidem significata. In Angularem figuram disponuntur, qua eorum per omnia penetratiuitas significetur. Per triangulos disponuntur, quatenus (inquit ita Lull.) in omnibus relationibus & habitudinibus sunt duo relata, & inter ea mediana relatio. Tres sunt implicati trianguli ut nō solum eorum in alia,

sed & mutua in inuicem penetratiuitas inspiciatur. Dicimus enim Bonitatem differentem, & bonitatis differentiam, item & differentiam, principium, & principij, item Principium differentis & differentia.

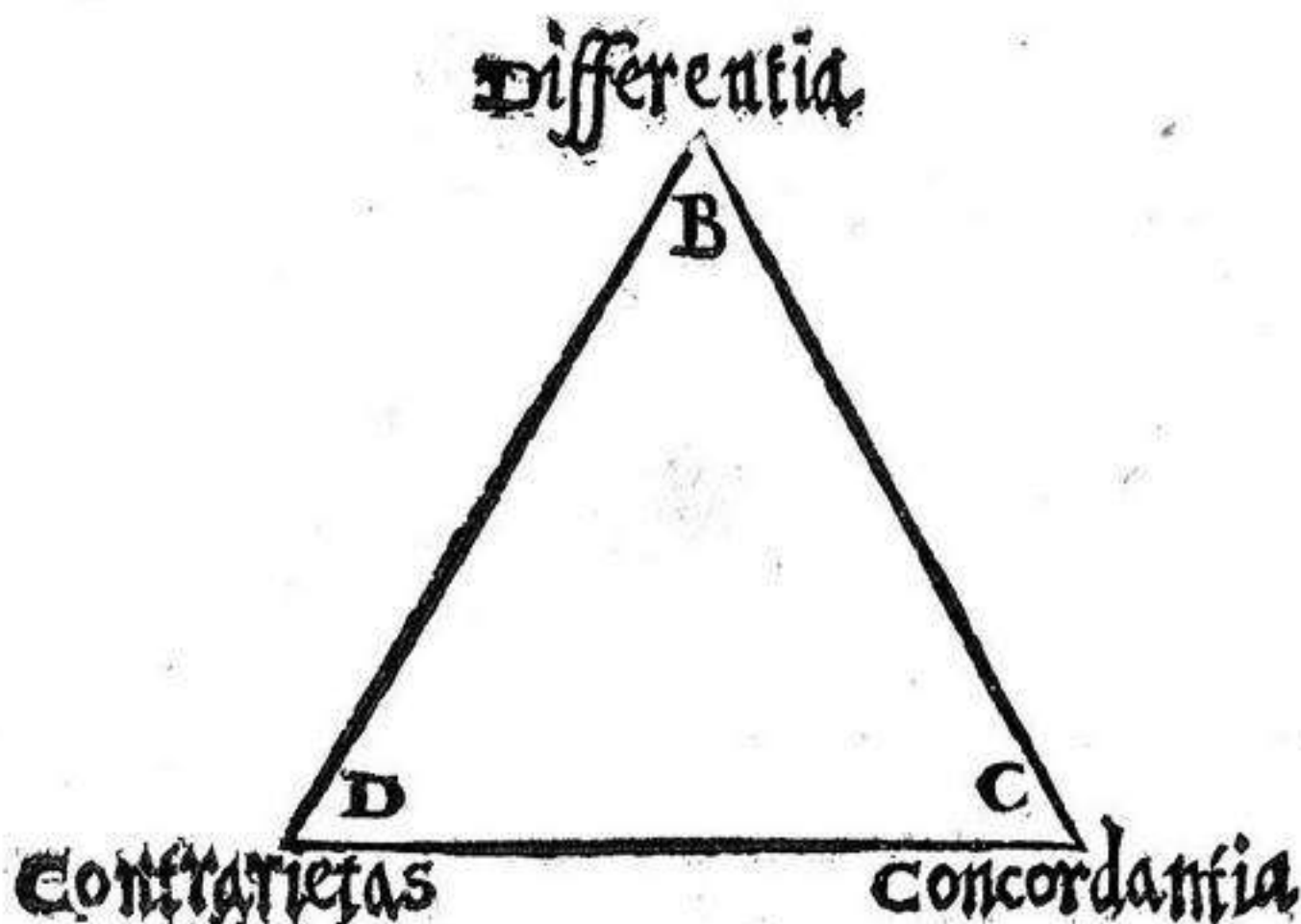
*DE SECUNDA FIGURA, ET
primò de eius primo triangulo.*

MEMBRUM II.

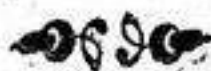
De fig. T.

EX T A T figura quæ elemento T. inscribitur, quia triplici triangulo complicato conficitur. Ipsa producit nouem angulos, vbi nouem elementa non per totius complexi, sed per singulorum triangulorum seriem sunt ordinata.

FIGURA PRIMI TRIANGVLI.

Ibi primus triangulus est B.C.D. quibus significatur Differentia, Concordantia, Contrarietas. Qui quidem anguli intelliguntur omnia penetrare quia (ut in corporibus est manifestum) quod minoribus & consequenter verioribus constat angulis ipsum est penetratiuum, penetratiuissimum certè quod ex minimis.

D E

DE PENETRATIONE PRIM-
mi anguli. B.

MEMBRUM I.

PENETRANT igitur tum omnia principia absoluta siue explicata, siue in eis implicata intelligantur, tum etiam & inuicem respectiua: vnde ratione prima dicuntur primam penetrare figuram, quæ sane diuisa est in elemēta, quorum alia significant substantiam, & sunt substantialia, puta omnia præter K. alia significant accidens & sunt accidentalia vt quæ sunt per ipsum K. designata. Alia item sunt intelligibilia vt B. C. alia sensibilia vt D. E. F. G. H. I. alia rationis entia, vel iis affinia K. Anguli prædicti iuxta istas & alias rationes omnia subiecta penetrant: quia angulus B penetrat Intellectualia vbi differentia inter intellectuale & intellectuale inspicitur, vt in B. ipso inter Deum verbum, inter Deum mentem, inter Deum amorem. In C. inter Cherubim & Seraphim. in B. C. vt inter Deum & Angelum. Inter Bonitatem & magnitudinem, & ita de cæteris. Est differentia inter sensuale & sensuale cum angelus B. penetrat circa sensuale considerando differentiam in D. inter Saturnum & Iouem. In E. inter virum & mulierem. In F. inter canem & elephantem, & ita de aliis. Est differentia inter sensuale & intellectuale, vt in B. D. inter Deum & Cælum. C. E. inter Angelum & hominem, E. K. inter hominem & iusticiam.

MEMBRUM II.

ANGELUS item C. omnia principia penetrat, & per omnia principia discurrit. Est enim concordantia inter intellectuale & intellectuale, vt in B. inter mentem, intellectum & voluntatē, quæ in vna essentia radicata concurrunt. In C. inter Cherubim & Seraphim qui in simplicitate naturæ concordant, vt in cognitione, intellectualitate, & id genus aliis. In C. inter hoc & illud cælum, hoc & illud astrum. Ita in aliis est iudicandum. Insuper in B. C. inter intellectuale quod est Deus & intellectuale quod est angelus: concordant enim in Bonitate, sapientia, entitate. Licet non satis adæquatio vlla neq; comparatio. In C. D. inter Angelum & cælum, quæ concordant in Bonitate, veritate, virtute, &c. idem esto in cæteris iudicium. Inter sensuale & sensuale vt inter D. & E. id est Cælum & Hominem. F. G. vt inter hoc imaginatiuum & sensitium. G. H. Sensitiuum & vegetatiuum. H. I. Vegetatiuum & elementatiuum. Vel in G. vt inter hoc sensitium & illud. In H. inter hoc vegetatiuum

& illud. In I. inter hoc elementarium & illud, In K. inter hoc & illud instrumentarium.

DE PENETRATIONE anguli D.

MEMBRUM III.

SIMILITER angulus D. omnia principia penetrat, & per omnia subiecta discurrit. Sicut enim differentia & concordantia sunt inter sensuale & sensuale, Intellectuale & intellectuale, sensuale & intellectuale, in hoc & in illo sensuali, ita & in illo intellectuali, ita & contrarietas. In subiecto B. contrarietas est inter summum bonum & summum malum, ipsum Ens & ipsum Nihil. In C. inter Calodæmonem & Cacodæmonem: ita in aliis quorum quædam per se contrarium recipiunt ut est manifestum.

DE HORVM ANGVLORVM in inuicem penetratione.

MEMBRUM IV.

Sicut autem præsentis anguli aliam penetrant figuram tū per subiecta tum per prædicata discurrentes, ita quoque inuicem se penetrant dum istius trianguli anguli per alios angulos & triangulos discurrunt. Dum videlicet B. penetrat in angulum E. qui est primus secundi trianguli, dicēdo & considerando differentiam inter principium & principium. Item angulos E. F. considerando differentiam inter principium & medium. Angulos item omnes E. F. G. Penetrat etiam primum angulum tertii trianguli dicēdo in H. differentia inter maioritatem & maioritatem, in H. I. Differentia inter maioritatem & æqualitatem. In H. I. K. inter maioritatem, æqualitatem & minoritatem. Penetrat tandem tertii trianguli angulos eadem pacto intuendo differentiam inter maiorem æqualitatem, minorem æqualitatem, &c. Nunc quidem sigillatim singulos, nunc vero communiter duos, nunc vniuersaliter omnes. Simile iudicium est de penetratione angulorum C. & D. per alios angulos & triangulos.

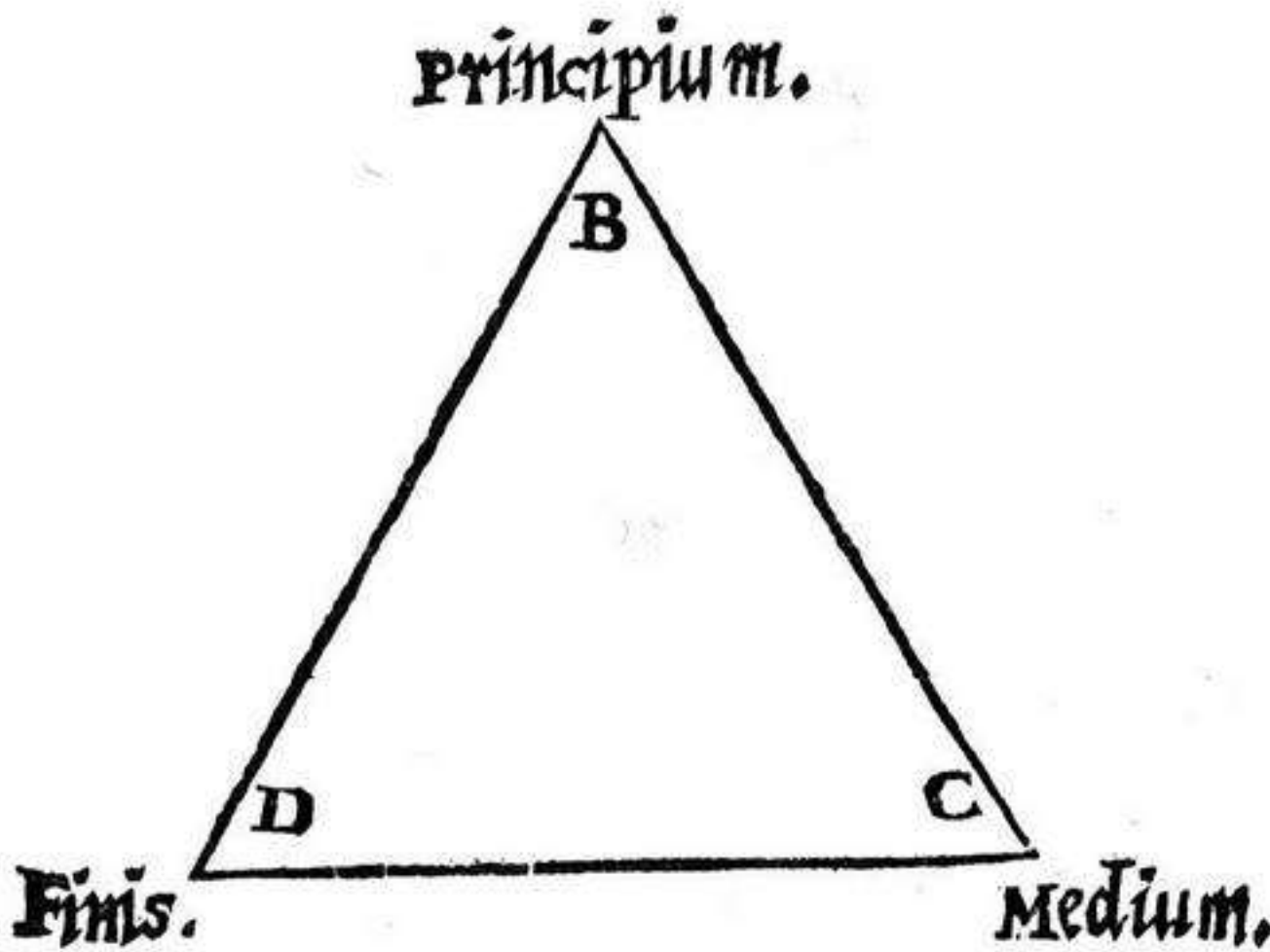
DE

DE SECVNDO TRIANGVLO
secunda figura.

MEMBRUM V.

SECUNDUS triangulus secundæ figuræ est E. F. G. vbi E. significat principium. F. medium. G. Finem. qui anguli eadem qua superiore forma, omnia penetrant. Cuncta enim aut sunt principium, aut medium, aut finis: aut per principium, per medium per finem: aut, in, ex prin. med. fin. aut principii, medii, finis.

FIGVRA SECVNDI
 TRIANGVLI.

Hic triangulus & eius anguli omnia penetrant, quæ sane penetratio aut est per rectum, aut per obliquum casum, vt in proposita diuisione diximus, & cuilibet etiam permodicum ingenioso ad dictorum similitudinem facile est conicere.

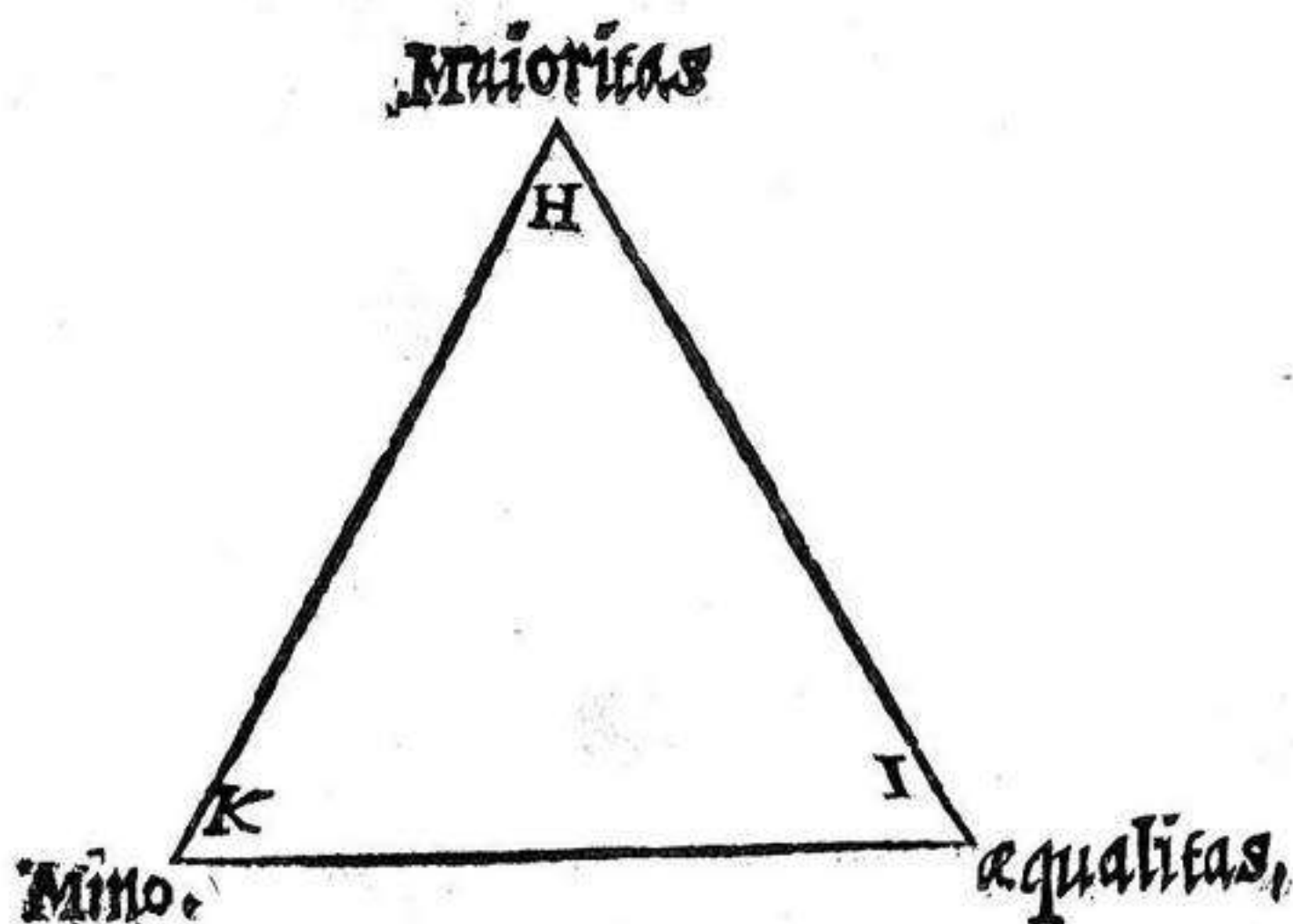
DE

DE TERTIO TRIANGVLO.

MEMBRUM VI.

TERTIUS triangulus est HIK, vbi H significat maioritatem, I æqualitatem, K minoritatem. Qui certe anguli & triangulus non mirus cæteris omnibus intelligantur esse penetratiui. Cuncta enim aut sunt maioritas, minoritas, aut æqualitas, aut in, cum, ex his, vel horum quoddam.

FIGVRA TERTII TRIANGVLI.

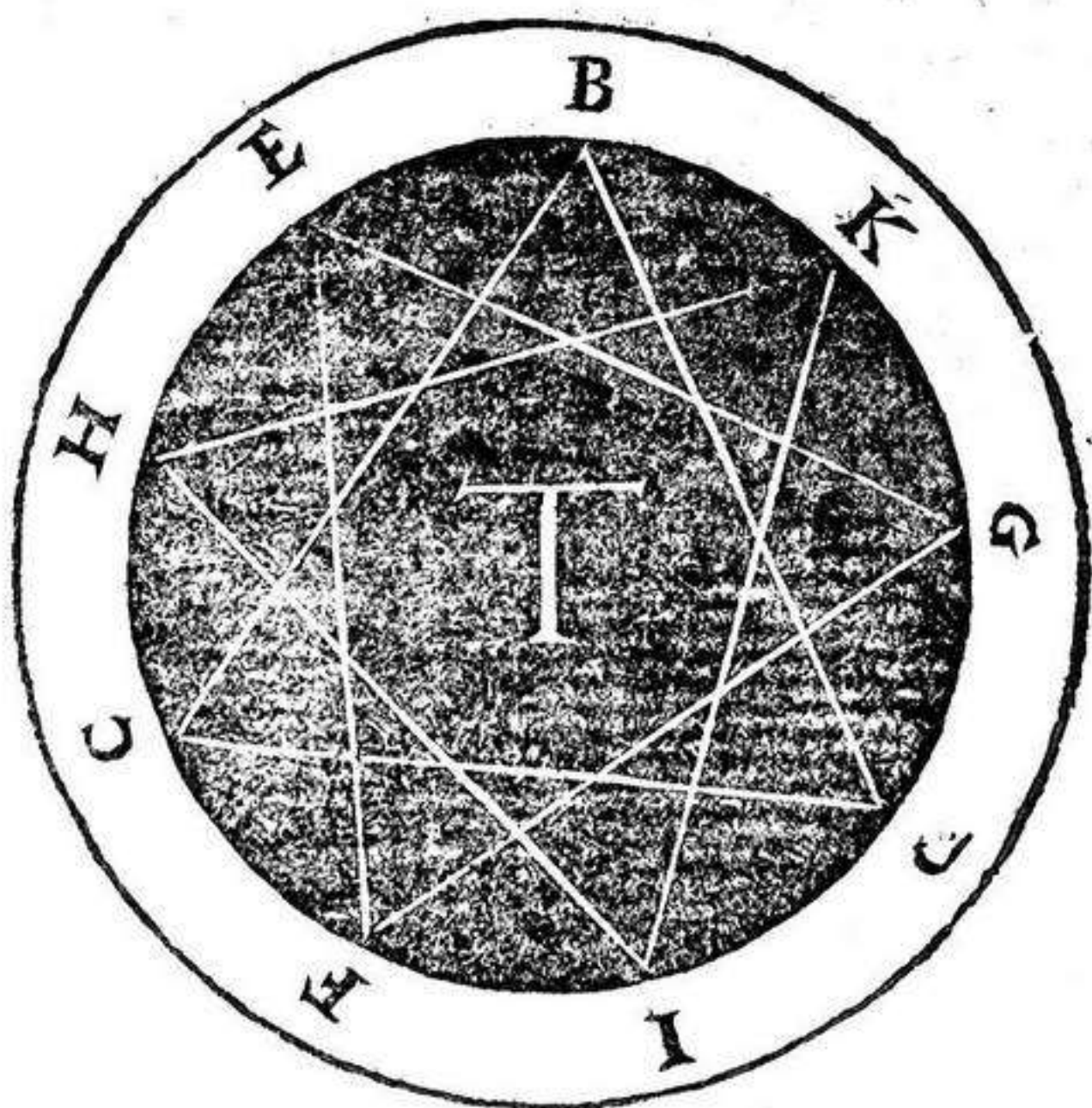
Penetrant inquam omnia subiecta, omnia prædicata, & omnes prædicatorum subiectorumq; circumstantias, aut per rectum aut per obliquum, aut adiectiue aut substantiue, sicut & cætera.

DE COMPLICATÆ FIGVRE
angulorum significatione.

CAP. VII.

MEMBRUM. I.

RATIONE igitur in superioribus explicata tres designati trianguli complicantur.

Ibi super angulum Differentia, & super angulum Concordantia, & super angulum Contrarietas, utpote super B. C. D. angulos, est titulus inter sensuale, & sensuale, intellectuale & intellectuale, sensuale & intellectuale: ut significetur obiecta dictorum angulorum atq; subiecta. Hæc etenim de omnibus vel recte vel oblique vel affirmatiue negative dicuntur & inquiruntur.

MEMBRUM II.

Ibi super angulum E. Principium, est titulus Causa, Quantitas, Tempus, ad denotandam quod secundum amplam extentamq; significationem, qua & Causarum genera quatuor complectitur, terminus ille accipitur. Et videlicet pro causa efficiente à qua vel dirigente, vel ordinante, vel administrante fit aliquid. Et pro formali, secundum quam, ad cuius similitudinem, imitationem, formam, modum siue essendi siue præsentandi fit. Et pro materiali ex qua, de qua & in qua aliquid conflatur vel componitur, vel in aliud transmutatur. Et pro finali propter quam fit, & ad quam ordinatur aliquid.

Declarat Lullius in libro de auditu Cabalístico, se per terminum illum Causa intelligere, genus substantiæ, & per terminos illos Quantitas & Tempus intelligere genera accidentium, & vniuersa contra substantiam distincta prædicata. Neq; obest quod substantia intelligatur implicata in iis quæ significantur per octo elementa figuræ T. & nouem accidentis genera, in eiusdem

ciusdem figuræ nono elemento K. Ipsa enim accidentia dupliciter considerata, ad duas (iuxta duos respectus & officia) pertinent figuras. Substantiue inquam sumpta in genere subiectorum intelliguntur. Sic etenim instrumenta quibus aliquid contingit operari: Adiectiue autem capta (etiam cum ipsa substantia) præsentem necessario figuram subintrabunt. Substantiue intelligo sumi aliquid quando ipsum per alia denominabile est atq; considerabile, adiectiue autem quando per ipsum alia.

M E M B R U M III.

1. *Medium
coniunctionis.*

2. *Medium
mensurationis.*

3. *Medium
extremorum.*

IBi super angulum F. Medium, est titulus Coniunctionis, Mensurationis & Extremitatum, ad significandū quibus Medium dicitur, tres esse modos. Est enim primo medium coniunctionis sicut intercessor, interpellator, copulator, leno & similia. Copula item quæ facit subiecto conuenire prædicatum, sicut anima est medium per quod probetur animal esse viuens sicut & verbum substantiuum quod dicitur eorum quæ de altero prædicantur nota. Est secundo medium mensurationis sicut est illud quod præcisè proprieq; mediū æqualiter distat ab extremis: vt centrum est medium circuli. Adde quodlibet inter extrema positum, quod cum centrum sit illorū, communiter medium appellatur, vt omnes singuliq; gradus inter primum, & vltimum Arietis. Est tertio medium extremitatum, in quod quomodolibet aliter seposita concurrunt, Vnde actio medium esse intelligitur inter agentem atq; patientem, vt inter bonificabile & bonificatum, est bonificare, amare seu amor inter amantem & amatum. Vnde amans, amabile, & amare sunt vna amabilia indiuisa. d. Lull.

M E M B R U M IV.

IBi super angulum G. Finis, est titulus Perfectionis, Terminationis, & priuationis: & ad huius termini amplitudinem significandum.

Est enim primo finis perfectionis seu causalitatis, ad quem omnia diriguntur, tendunt & conquiescunt: sic homo est finis plurimorum, Deus est finis omnium. Est secundo finis terminationis sicut Alpes sunt fines Gallix in Italiam, & Pyrenes in Hispaniam. Est tertio finis priuationis vt mors, defectus, extinctio.

M E M B R U M V.

IBi super angulos H. I, K. id est, Maioritatem, Æqualitatem, Minoritatem, est titulus inter substantiam, & substantiam, inter accidens, & accidens, inter substantiam & accidens: ad significandum triangulum & angulorum singulos omnia penetrare

netrare: est enim maior substantia cœli quam aquæ substantia *H. Majoritas.*
 quodammodo, est maius quodammodo accidens intelligere, *tas.*
 quam credere. Est maior ratio entis in substantia quæ existit
 quam in accidente quæ inhæret. Est idem æqualitas inter sub- *I. Æquali-*
 stantiã quæ est indiuiduum vnius speciei & alterum indiuiduũ *tas.*
 eiusdem vel alius speciei, inter accidens quod est vna experiẽ-
 tia vel scientia, & accidens quod est alia experientia vel scientia
 & potentiam visus ad videndum, & auditus ad audiendum. In-
 ter sustantium & accidens substantiue sumptum, sicut inter
 hominem & risibile, equum & hinnibile.

Est tandem minoritas inter substantiam & substantiam, sub- *I. Minoritas.*
 stantiam & accidens, quia (vt visum est) est & maioritas, vnum
 quippe correlatiuorum est iudicium.

DE SCALA PRÆSENTIS

figure. CAP. VIII.

MEMBRUM I.

SECUNDÆ figurę scala etiam propria altitudine latitudineq; *Descensus.*
 constat. Ergo est longitudo scalæ materia seu subiectum in *Ascensus.*
 quo discurret intellectus, à supremis & vniuersalissimis per
 intermedia ad infima descendens; vel ab infimis per eadem
 conscendens ad suprema: vt cum à differentia quę super omnes
 differentiarum species est vniuersalissimum principium, ante-
 quam & supra quam nulla est differentia, ipsa enim per aliud
 non differt, & per ipsam differentia differunt vniuersa, de-
 scendimus per proximas immediatasq; partes, species, modos
 que ad infimam atq; remotissimam. Et cum à concordantia
 quæ est vniuersalissimum principium (per quod & quo omnia
 concordantia concordant, & quod non concordat per aliud,
 quod seipso cum aliis in ratione principii concordat) ad remo-
 tissima & maxime particularia per proxima mediaq; conuerso
 descendimus ordine. Simile de aliis præsentis figurę angulis in
 proposito penetratiui ascensus atq; descensus est iudicium. Sic
 ab ista signata differentia quæ est inter Socratem & Achillem,
 procedimus ad differentiam inter hunc philosophum & hunc
 militem. Inde ad differentiam militiæ & literaturæ, inde ad v-
 niuersaliorem quæ est inter institutum ordinatum ad cultu-
 ram animi, & ordinatum vel ad necem corporum, vel ad ho-
 nores externos: itaq; deinceps pro captu rei, propriiq; ingenii
 vsq; ad generalissimum quod est differentia, vltra quod non est
 possibile progredi. Idem de descensu viceversa iudicium est.

Verificatur etiam descensus huiusmodi in terminis titulo-
 rum qui sunt in angulis: quia à differentia quę est inter sensibile

& intelligibile, procedimus ad differentiam quæ est inter Angelum & Hominem, inde ad eam quæ est inter Cherubim & Philosophum, inde ad hanc quæ est inter Lullium & alium ex iis. Sic à differentia quæ est inter sensibile, & sensibile ad eam quæ est inter plantam & animal, eam quæ est inter piscem & herbam, eam quæ est inter Delphinum & vitim & ad hanc quæ est inter hunc Delphinum, & hanc vitim. Idem de aliorum titulorum ascensu descensuq; iudicium.

MEMBRUM II.

LATITUDO quoq; præsentis scalæ ad præcedentis figuræ similitudinem capitur, etenim præsentis termini non arte sed iuxta amplissimam capiuntur significationem. Non enim differentia nomine intelligimus ipsum quo propriissime aliquid ab aliquo differre dicitur, utpote quod genus diuidens, specierum est essentialiter, constitutum, sed est omnis quæ proprie, omnis quæ communiter dicitur. Huc accedit aietas, diuersitas, disparitas, & quicquid ad copiam considerationis & inuentionis sub ista diétione spectari potest. Simile de concordantia iudicium, quæ omnem conuenientiam, consistentiam, vnionem, identitatē, concursum competentiam. Ipsam (licet vniuersalissima sit) minus tamen vniuersalem appellat Lullius quam sit differentia: omne enim quod concordat aliquo modo differt (siquidem idem sibi ipsi concordare non dicitur) concordantiam igitur includit differentia. Sed tamen omnem differentiam dicere possumus à concordantia includi, nihil enim differt quod aliqua non concordet à ratione, vel per entitatem vel per esse, vel per considerari, vel per imaginari, vel per dici. Optime quoq; dicit comparans contrarietatem differentia: contrarietatem enim in omnibus inuenire non possumus, nisi forte nomine contrarietatis extincto ad supponendum pro omni oppositionis genere, ut repugnantium, relatiuorum, priuatiuorum, contradictoriorum, è regione oppositorum: Sed hic intellige comparisonem esse factam seorsum ab arte, quatenus scilicet propius significantes termini capiantur. Alioqui ab ipso Lullio quæreremus de enumeratis oppositionis speciebus ad quod principium reduci velit eas aliud, cum non commode ad duos alios triangulos possint pertinere. In hoc autem qui relinquitur nemo nisi delirus ad angulum differentia vel concordantia referet.

MEMBRUM III.

IN secundo quoque triangulo latitudo scalæ manifesta est, ubi Principium non solum significet quod proprie contra terminum

num à quo. causa distingui solet & elementum, sed & omnia quæ sub huius dictionis usu significantur. Id manifestat titulus anguli, Causa, Quantitas, & Tempus. Latitudo item medij quã inducit titulus Coniunctionis, Mensurationis & Extremitatũ. Latitudo quoque finis quæ finem Causalitatis, seu perfectionis, finem Terminationis, finem Priuationis d.

MEMBRUM IV.

IN tertio similiter triangulo ubi Maioritas est inter eam quæ *Maioritas.* est in substantia, qualitate, magnitudine, eam quæ inter substantiam & substantiam, qualitatem & qualitatem, magnitudinem & magnitudinem, similiter & in multitudine, virtute, potentia, facultate, loco, situ, tempore, æternitate, & ceteris quæ omnia nomine accidentis & substantiæ ab Archita, Aristotele, *Minoritas.* & Lullio significantur. Non aliud est de latitudine gradus scalæ tertij anguli iudicium: perpetuò enim minoritas cum maiortate (cuius est correlatiua) comprehenditur. Latitudo quoque anguli æqualitatis in propriæ scalæ angulis patet, quia non capitur iuxta arctam qua sumitur in secunda categoria significationem ab Aristotele, dicente, maximè proprium esse quantitatis per æquale & inæquale dici: sed usurpatur secundum omnem modum quo aliquid cum aliquo pariter dicitur, atque se habere intelligitur vel absolutè vel respectiuè sumptum. Vnde æqualem dicit Lullius visum intellectui, quia æquè se habet ille ad sensibilia, ut iste ad intelligibilia. Harum scalarum latitudinem ubi de terminorum multiplicatione considerabimus, specialius fortè distinguemus. *Æquitas.*

DE SIMPLICITER APPREHENSIBILIBUS SYNCATHEGOREMATICIS.

CAPVT IX.

MEMBRUM I.

PER ACTA cathegorematicorum consideratione, ad terminos Syncathegorematicos consequenter trãseamus. Sũt *Termini Syncathegorematici.* autem decem quæstionum signa, ad quæ omnia reliqua reduci posse Lullius intelligit. Quam sanè reductionem, quantum *10. Quæstiones.* uis incomptam, ut tamen nihilominus venerabilem amplectimur. Hic minimè ad terminorum est proprietatem respiciendum, sed tantum ad eum quem notant ordinem, texturam, architecturam. Vnde pro dispositione ex hac theoria alij quidem melius, alij verò minus benè ad inuentionis iudicii que actus valeant incedere. Hic enim non fabricatorem qui manum lignis,

lateribus, & cemento admouet, sed architectorem facimus, cui quodam inculto indice & rudi quadam designatura, sufficit ei qui pulchram optimamque domum ædificare intendit, lineis & numeris quot rei propositæ necessitas exquirat, modulum insinuasse.

Mitto quod sicut hæ decem quæstiones ad combinatoriæ artis commodum necessario ad nouenarium numerum sub nouem elementis contrahuntur. Ita & alias multas quas posses inuenire ad eos (ut melius tibi fieri posse videtur) qui expressi sunt modos reducantur, quantumuis ex rigore propriæ significationis minimè reduci valeant. Illud enim hic considerare oportet quod artis huius termini non physicè non logicè non metaphoricè, sed amplius (ut amplissima est huiusmodi ars) ad significandum extenduntur. Decem igitur quæstiones per decem terminos sub nouem elementis proponantur quas ordinate in sequenti figuræ licet inspicere ordine.

B Vtrum

G Quale

C Quid

H Quando

D De quo

I Vbi

E Quare

K Quomodo. Cum quo

F Quantum

*Cur quæstio-
nes dicantur.
Regula cur
dicantur ab
Lullio.*

Quæ non ideò dicuntur quæstiones quia taliter in praxim artificij reducuntur, sed quoniam per modum quæstionis primò significare videntur, quod optimè Lullius etiam ipse manifestat, dum easdem & regulas appellare consuevit: quandoquidem ex instituto principali potius ad regulandum & definiendum quam ad inquirendum sunt finaliter ordinatæ, ut per ipsas disponamur & ordinemur in discursu, resolutione, & explicatione conceptionum.

MEMBRUM II.

Quæ sanè regulæ seu quæstiones non sunt utcumque appositæ, sed rationaliter ordinatæ. Harum enim aliæ ad intrinsecam rei spectant rationem, aliæ ad extrinsecam, aliæ ad intrinsecam quodammodo, & quodammodo ad extrinsecam. Primarum aliæ dicunt prorsus absolutum esse, ut Vtrum, Quid, aliæ aliquè denotant respectum ut de quo & quare, aliæ plus ad extrinsecam respiciunt ut Quantum & Quale. Secundarum (utpote quæ respiciunt non quod est in, sed quod est circa subiectum) aliæ respiciunt tempus seu durationem ut Quando, aliæ locum siue situm ut Vbi. Tertiaram quædam est inquirens medium rei siue in se, & circa se, siue in alio, & circa aliud, ut Quomodo, alia verò concomitans illius, siue adiectum, siue proximum, siue correlatum, intrinsecè vel extrinsecè perscrutatur, ut regula Cum quo.

DE

DE PRIMA REGULA.

Vtrum, B.

MEMBRUM III.

IDEO An, siue Vtrum alijs proponitur quæstionibus: quia
omnis alia quæstio de re quapiam, ipsam vel in causa, vel in
se, vel in conceptu esse supponat oportet: tanquam ens enim
accipimus de quo quid, quale, quare, inquirimus: licet in quibus-
dam ante quæstionis Vtrum decisionem quid per nomen signi-
ficetur intelligere oportet: postquam enim respondens audie-
rit ab interrogante quid Chimæræ nomine significetur, habet
quomodo ad quæstionem, An illa sit, respondere debeat: Porro
id quod per nomina significetur ante quamlibet disciplinam &
inquisitionem præhaberi oportet: & ideò quid nominis non in-
telligit Lullius esse quæstionem.

Quæstionis huius tres Lullius species adducit, Affirmatio-
nem, Negationem, Dubium: Eorum enim de quorum esse quæ-
ritur alia sunt necessariò & pro istis determinatè est affirma-
tio, alia impossibiliter & horum definita est negatio, alia in v-
tramque contingentia partem & hæc in controuersam ducun-
tur assertionem. Certum est enim futuram eclipsem luna exi-
stente in capite vel cauda Draconis. Certum quoque quod de
eodem secundum quod idem contradictoria non verificentur.
Dubium est an sit futurum bellum, an legum innouatio subse-
quatur, an Philosophus ditescat, & quodlibet vel in libera con-
sultatione positum, & quod casus fortunæ que militat incerti-
tudine, & quæcunque de particularibus in natura possunt im-
pediri eque excessu defectuque & alteratione fluctuantis ma-
terix cursum destituere definitum.

DE SECVNDA REGULA

Quid, C.

MEMBRUM IV.

QUID, est quo rei determinari quærimus essentiam, & in
quo aliquid genere consistat ambigitur. Quod si sit genera-
lissimum, & consequenter neque genus admittat neque diffe-
rentiam, per hoc tamen nihilominus quærere licet de eiusdem
propria, qua ab alijs generibus distinguatur ratione: illa etenim
quamuis non per superiora genera definiantur nihil impedit
quominus per ea quæ circumcirca & veluti à latere sunt appo-
sita certis veluti sepimentis intra proprios fines coercita in-
telligantur. Quæ igitur non per superiora, neque per infe-
riora, per sequela probè poterunt definiri: vel inquam per

eorum quibus ab aliis vniuersalibus diffipiuntur proprietates, vel non inepto quo Lullius facit modo, dicens. Bonitatem esse quo magnitudo, duratio, potestas & quæcunque sunt, bona sũt, seu qua aliquid est bonificatiuum, bonificabile, & bonificans, & est bonum, & ab hoc definiendi modo non abhorruit Arist. & Architas d. Qualitas est secundum quam quales esse dicimur. Similiter intelligitur quantitatem, actionem se habere & cetera id genus alia. Quæ igitur in communi sunt principiandi, regulandi, vel subessendi ratione, secundum certam principiandi formam differant oportet, utpotè per benefacere quod est à bonitate, & magnificare quod est à magnitudine, quod planè ita est illis proprium & definitio, ut nihil propri^o, nihil peculiaris.

Eius quatuor afferuntur species quæstionis. 1. Quid est in se. 2. Quid habet in se. 3. Quid est in alio. 4. Quid habet in alio.

Q V I D est, in se querit essentiam & esse, seu quidquid per essentialem definitionem denotatur, quatenus species absolute simpliciter, & ratione qua ipsa est hoc ens in recto: non inquam ut huius entis, huic enti, de hoc ente, & omnia alia qua ad aliud respicere videatur ratione, præterquam si tale proferatur, quale hoc ipsum quod est quomodolibet ad aliud esse intelligatur.

Q V I D habet in se, est secunda regulæ C. species: consequenter enim ad ipsum quod noscimus quod est res in se, succedit quid in se habeat considerare: utpotè ex quibus intrinsecè habitibus coessentialibus que consistat, quæ ad esse constandum, inregrandum, & in omni perfectione constituendum concurrunt.

Q V I D est in alio, tertia est ordinatè species succedens, res enim vbi per intrinseca atque propria considerata fuerit, per aliena extrinseca & relata contemplari desiderat, nempe quid sit & habeat in alio, & hoc dupliciter, & per id quod potest, agit, & causat in eo, & per id quod ab eodem potest pati atque recipere, recipit atque patitur. Idque triplicem inspiciendo regionem, superiorem maiorum, meliorum: æqualem, parium similiumque: inferiorem, minorum, & deteriorum. Simili iuxta alios triangulos ad distinctionum ordines esto iudicium.

Q V I D habet in alio, sequitur proximè dictam quæstionem: sicut esse præcedit habere & habitus essentiam. Hoc habere in alio examinatur penes consequentia cõtingentia que ei de quo est quæstio: ita in alio agente, patiente, consistente, concomitante, maiori, minori, æquali. & aliusmodi iuxta proximè designatas rationes.

Exemplum huius regulæ C. Quid est homo in se? Substantia animata rationalis, Quid habet in se? humanitatem, intellectu, voluntatem, sensum, &c. Quid est in alio? in Italia Italus, in sapientia sapiens, in loco locatum, in fine gloriosum. Quid habet in alio

in alio? in demonstrabilibus scientiam & rationem, in sensibilibus sensum & phantasiam, in possessis dominium, in Deo spem, &c. Simile de aliis iudicium discurrendo per differentia, contraria, contradictoria, similia, & similia, priora, posteriora, &c.

DE TERTIA REGULA

De quo, D.

MEMBRUM. V.

QVÆSTIO De quo, sequitur ipsam quæ est Quod est in alio, sicut respectus extrinsecus intrinsecum, quod magis est absolutum semotum quæ ab eo de quo est, quam ab eo quod est. Habet species tres, quarum prima est de quo est primitiue, principiariue, seu deriuatiue secundum esse. Secunda de quo constitutiue, consubstantialiter, consistenter. Tertia de quo est possessiue, quod æquiualeat quæstioni Cuius est, quam liceret apponere pro alia regula ad dictionis proprietatem respicienti. Sed propter similitudinem quam habet hæc quæstio in idiomate Hispanico & Italico quibus quærentibus possessiue uti accidit illa particula De quem es? De chi e? Quod si cui uideatur ardua hæc reductio sciat Lullio nobisque secum non esse colloquium. Exemplum primi modi regulæ D. De quo est homo originaliter seu initiatiue? Vel dicitur de Cælo & de Sole, & de patre, vel de præiuciente materia, vel de nullo intrinsecè: totus unum de alio esse minimè potest. Secundò De quo est homo constitutiue? de anima & corpore, de elementis & potentiis intellectiuis & sensitiuis, seu de sua materia & de sua forma. Quæ regula sequitur esse initiatiuum sicut esse de principiis materialibus seu partibus sequitur esse agentis, initiantis, principiantis. Tertiò De quo est homo possessiue? seu cuius est? Dicitur Metaphysicè, esse Dei, Prouidentia, Fati, vel (ut quorundam more loquar) Fortunæ, Physicè, esse mundi à quo circumscriptur, sustinetur, influxum recipit, & cuius est incola. Ethicè est suæ concupiscentia, voluntatis, affectusque eius à quo tenetur, cui & mancipatur. Ciuilitè, dominationis, seruitij, religionis, regulæ, instituti. Responderi tandem iuxta innumeras istorum species, facile potest tum per hanc ipsam, tum & per alias discurrendo regulas, quibus ad omnem inuentionem manuducaris atque copiam.

DE QUARTA REGULA QUARE, E.

MEMBRUM VI.

QUARE ordinatè subsequitur prædictas omnes atque singulas. post ipsas. n. quæremus Quare est? Quare est hoc? Quare est de hoc? Quare est huius? Imo & Quare supponit rem esse, rem esse hoc, esse de hoc, esse huius, esse illius & cetera. Post combinatas itidem quærat quare est hoc quod esse dicitur, & esse hoc de illo, vel illius? Duas admittit species: est enim Lullio duplex Quare, Formale videlicet & Finale: ad questionem enim istam respondemus tum per principia formalia rei constitutiva, vel per suum iuum, abile, & are. Vel per primas duas regulæ C. species. Vel per are primæ speciei regulæ D. & secundam eiusdem regulæ speciem, Tum per id ad quod ipsum de quo est quæstio videtur esse ordinatum.

Exemplum primæ speciei si quærat Quare est homo? Dicitur Quia est sua essentia, vel sui esse constitutum, Vel per suum iuum, abile, & are, utpotè quia est homificatum, id est, causa eius effectiva, &c. Resp. per primam speciem regulæ C. per id quod est in se & habet in se intrinsecè constitutum & coessentialia, quæ ad secundam eiusdem regulæ speciem referuntur. Per tertiam item quartamque regulam C. Vnde responsio erit ab effectu potius quam à causa. Quare est homo, id est, quod signum habes de esse hominis? Quia est in alio, quia habet in alio hoc. Per are primæ speciei regulæ D, dicendo, per causare suæ causæ, initiare sui initij & per secundam eiusdem regulæ speciem, dicendo. Quia est sua anima, suum corpus, sua materia, forma &c. Exemplum secundæ speciei, ut si quærat Quare est homo? Respondetur Methaphysicè propter vltimum omnium finem. Physicè ut sit perfectissima animalium species, utpotè in horizonte intellectualium & sensitiuorum, rationale. Ethicè ut sibi aliisque & primo Reip. per iustitiam commutativam, distributivamque viuat. Ut suum intellectum & voluntatem ad verum, atque bonum dirigat & ordinet. Ita suo modo de cæteris.

DE QUINTA REGULA.

Quantum, F.

MEMBRUM VII.

QUÆSTIO F. ordinatè sequitur prædictas quæ intima rerum inspiciunt. Nunc enim quantitas quæ primum essentialem rei naturam accidentaliter consequitur, utpotè quæ in omnibus physicis qualitatibus substrata intelligatur, sine qua

ullam ex iisdem ne imaginari quidem esset possibile; ideò rectè hanc omnes post substantiam immediatè subordinatà accipiūt.

Ipsa duas habet species : continuum videlicet & discretum, quandoquidem alia est circa magnitudinè. Alia numerum, alia mensuram significat. Alia per additionem & multiplicationem, alia per diuisionem partitionemque tendit in infinitum. Alia principium habet punctum, alia unitatem. Subdiuiditur in eam que molis est corporeæ, vel momenta substantiæ, essentiæ, virtutis, efficacitæ, præstantiæ, & horum similium vel oppositorum, significat, & habet latissimum campum, ut alibi licebit intueri.

Exemplum primæ speciei *Quantus est homo secundum magnitudinem?* dicitur tantus ut in augmento perfectò constitutus sit maior serpente, cane: minor, boue camelo, elephante. *Quantus in esse apto ad vitam?* non infra sexquicubiti magnitudinem, non supra decem cubitorum. *Quantus secundum multitudinem?* Non pauci, non innumerabiles, non infiniti. *Quantus partium multitudine?* considera partes intrinsecas, extrinsecas, animam, animæ potentias, corpus, corporis partes proximas vsque ad elementa. Exemplum secundæ speciei. *Quantus est virtualiter, efficaciter?* Considera & magnitudinem & multitudinem operationum, & examina per maioritatem, æqualitatem: & minoritatem. Tantum enim potest vnus homo quantum perfectus alter, ut patet in homificatiuo, abili, & are, & alijs communibus proprijsque accidentibus: quod est per æqualitatem examinare. Responde etiam quod potest magis & plura facere quam species animalium infra ipsum: minus speciebus animalium quæ simpliciore corpore, vel simplici consistunt elemento, vel substantiæ sunt corporeæ magis spiritualis, vel intellectualis: & hoc est per minoritatem examinare subiectum. Idem de examine per alios triangulos est iudicium. Circa alia principia D. *Quanta sit sua Bonitas, sua sapientia, magnitudo, virtus, scientia, &c.*

DE SEXTA REGULA

Quale, G.

MEMBRUM VIII.

QVÆSTIO hæc præcedentem sequitur ob dictam rationem, quia omnis physica qualitas est corporea, & est in subiecto dimensionato consistens: non quantum enim neque mobile, neque alterabile, neque calidum neque rarum esse potest. Hinc rectè sentiunt quidam è Platonice atque Peripateticis materiam mediante quantitate esse reliquorum accidentium susceptiuam, nec minus congruè qui dicunt indeterminatam quantitatem

esse cum materia perpetuo consistentem, quæ subinde per certas terminatasque formas substantiales has vel illas, maiores vel minores, iuxta vnum vel alium gradum & numerum sibi definiant dimensiones, quas conditio essentialis specificæ que differentia natura velut intexit, ut subinde extrinsecæ qualitates pro commodo subiecti que congruentia superueniant,

Duas habet hæc regula species, ut duplex est Quale, proprium videlicet & appropriatum. Primum est naturale, innatumque, illud quod soli speciei conuenit, & cum ipsa prædicatiuè conuertitur, illi soli omni, semperque congruens: Secundum est quod post & extra innatam qualitatem aut præter, aut ultra, aut supra, aut secundum sequentem naturæ ordinem succedit, aut à casu, vel fortuna, aut ab intrinseca electione, quomodo & qualecunque sit illud.

Exemplum primæ speciei. Si quærat, Qualis est homo? Dicitur per primam regulam G. est risibilis, quod est per innatam qualitatem, est rationalis quod innominatam essentialem indicat differentiam: alioquin enim ultimæ rerum differentia (sicut & earundem essentialium) innominabiles & inattingibiles esse dicuntur. Exemplum secundæ speciei. Qualis est homo? Dicitur Theologicè, Beatificabilis, glorificabilis ultra finem & naturale bonum. Ethicè malus per maiorem eius ad malum inclinationem, & bonus, quia superiorem & nobiliorem naturam imitaturus regulatæ rationis & intelligentiæ innititur appulsui. Ciuilitè, utilis, ignobilis, nobilis, heroicus. Physicè sanus, benè cõtemperat⁹, & ita multipliciter, logicè, mathematicè, maticè,

DE SEPTIMA REGULA, Quando, H.

MEMBRUM IX.

QVÆSTIO. Quando idè sequitur, quia vbi quæsitum & consideratum quod est res & in re inherenter vel inexistenter, eorum quæ circumstant, adsistunt, & adiacent, quod succedit, horum primum est Tempus seu Quando. Ipsum verò Quando dupliciter consideratur, vel secundum eam quæ continuum quoddam est, vel continui terminus rationem, & ita tempus est propriè appellatum, atque quantitatis continuæ species, alio pacto proprius, prout per plures durationis species est determinabile, & ita est vnum inter cathedrias generalissimum, cuius species sunt semper, aliquando, nonnunquam, Anno elapso, Mense futuro, hodie. Hic Lullius iuxta communissimam capit ipsum significationem. Omnes enim quæstiones quam latissimè sumi possunt (sicut & alij termini) capiuntur.

Quando

Quando quindēcim dicitur habere species, totidem enim modis ad quæstionem quando respondere possumus. Puta quatuor modis regulæ C. tribus modis regulæ D. & octo modis utriusq; regulæ K. adducendis. Quærenti enim, Quando est homo? Dicitur quando est substantia animata sensitiva rationalis, quæ est à prima specie regulæ C. Quando habet in se intellectū, voluntatem, & cætera, per secundam regulam. Quando est in entitate ens, in bonitate bonus & cætera, per tertiam regulam. Quando habet in demonstrabilibus scibilitatem & scientiam, in insensibilibus sensum & cætera, per quartam regulam. Quando est originatus initiatus à patre, cælo, & aliis, per primam speciē regulæ De quo. Quando est sua anima & suum corpus, per secundam speciē. Quando est Dei, providentiæ, fati, fortunæ, per tertiam regulam. Quando est mundi à quo circumscribitur, continetur, influxum recipit, per eandem regulam. Similiter octo aliis modis per similitudinem regulæ D. ab ipsa regula K. ad hanc H. transferendis, de quibus infra.

DE OCTAVA REGULA UBI, I.

MEMBRUM X.

QUÆSTIO Ubi prædictas sequitur: post enim tempus quod partim affluit, partim inexistit: extat locus qui magis extrinsecum quid est respectu cujuscunque de quo est quæstio: tempus enim tum circa rem tum in re ipsa consistere videtur: Ubi verò & Locus, tantum circum circa. Ipsum quoque dupliciter consideratur, & videlicet ut continuum quoddam partibus positionē ad invicem habentibus constans, & species quantitatis continuæ, & propriè locus dicitur. Et secundam propriam significationem prout est determinabile per ea quibus possumus respondere ad quæsitum, Ubi est aliquid, & est non solum generalissimum, sed etiam transcendens: & ita aut sumitur Physicè, vel secundum differentias locales sursum, deorsum, ante, retro, dextra, sinistra, intus, extrà, vel secundum denominatas locorum species, ut in cælo, in terra, in aère & reliquis. Aut civiliter, in foro, templo, in senatu. Aut mathematicè in tali numero, in tali mensura, pondere, gradu, toto. Aut Logicè in genere, specie. Aut metaphysicè in Bonitate, Sapientia, Concordantia, Ita generaliter est terminus hujus artis, quatenus videlicet omnes quibus aliquid esse in alio imaginari & dicere possumus modos complectitur. Sic verbum dicitur in mēte, mens in verbo, planta in semine, linea in puncto, tempus in æternitate. Unde contemplari licet artem istam organo vulgato scientiarum atq; metaphysica, imo artibus esse generaliore. Amplectitur

enim scibilia, credibilia, operabilia, quidquid practicum, quidquid mechanicum, quidquid speculativum, quidquid contemplativum.

Habet hæc regula itidem quindecim species sicut & regula H. quot enim modis ad illam, totidem ad istam respondere possumus modis, & iisdem: nihilo mutato præter dictionem seu notam interrogationis. ubi videlicet a jebas Quando, dicas Vbi.

DE NONA REGULA, K.

Quomodo.

QVÆSTIO per elementum K. designata duplex est, prima est Quomodo: quæ prædictas omnes consequitur, quia omnibus succedit quærere quomodo: modus enim ubiq; supponit rem. Est enim intuitus modi essendi, quiditatis, dependentiæ, consubstantiæ, possessionis, causæ, finis, quantitatis, qualitatis, durationis, locationis, inexistentiæ, postquam res omnes istæ fuerint. Quomodo verò dupliciter consideratur sicut & duplex est modalitatis differentia, intrinsecè videlicet substantialiterq; , & intrinsecè accidentaliterq; , hîc secundum hos aliosq; (si imaginari possunt) modos accipitur, quibus omnibus quærenti modum responderi contingat.

Habet quatuor species. Quomodo res est in se, quomodo est in alio, & aliud in ipsa. Quomodo est in partibus (quomodocunque partes habere contingat) & partes sunt in ipsa. Quomodo transmittat aliquid extra se ab intra, vel aliquid immitat in se ab extra.

Exemplum primæ speciei Quomodo homo est in se? Dicitur per aliter, & ivè: rationaliter, substantialiter, corporaliter, spiritualiter, constitutivè, intellectivè, adjectivè, substantivè. Per adverbia Benè, malè, sapienter, potenter, durativè, &c. ex absolutis prædicatis. Item ex respectivis principaliter, mediatè, finaliter, differenter, concordanter, contrariè, &c. Exemplum secundæ speciei, Quomodo est in alio? Respondetur per eadem modorum rationes, & physicè, & metaphysicè, & logicè, & moraliter, localiter, definitivè, finaliter, & mille aliis modis. Exemplum tertie speciei Quomodo in suis partibus, & partes suæ in ipsa? Respondetur eadem forma. Considerando itidem quomodo, & quales sunt partes quibus integratur atq; constituitur, physicè, logicè, metaphysicè, quærum aliæ propinquæ, aliæ remotæ, aliæ proximæ, aliæ ultimæ, aliæ sunt partes virtuales atq; potentiales. ut vegetativa, sensitiva, rationalis. Exemplum quartæ speciei. Quomodo homo transmittit aliquid à se? Respondetur generalibus modis adverbiano nomina principiorum, ut
proxi-

proximè dictum est. Distinguendo item modos quibus homo ex facultatibus corporalibus vel incorporalibus aliquid extra se mittit, producens, generans, alterans, immutans: vel quo ad facultates animales apprehendens, cogitans, intelligens. Aliquid item in se immutando, excitando, innovando, augendo, per earundem facultatum diversitatem, & ita species hæc tria habeat membra, emissionem, immissionem, & conversionem immanentium.

DE DECIMA REGULA, K.

DECIMA quæstio Cum quo, est quam instrumentalitatis regulam etiam appellant & est concomitantia non minus regula, immo potius, quia instrumenti quæstio potius est *quo*, quam cum quo. Sed quidquid sit in proposito hæc regula non ab re extremum nata est locum, tum enim instrumentum, tū cōcomitans magis ab intrinseco rei distat quam alia quæcumque ex prænumeratis. Ipsum Cum quo, est primò duplex & videlicet cum quo aliquid agit, & cum quo aliquid recipit seu patitur, seu cum quo est activum, vel activè, & cum quo passive vel passivum. Secundò (ut dictum est de Quomodo) quatuor habet species, utpotè cum quo est in se, cum quo est in alio, vel aliud in ipso, cum quo est in partibus suis, & cum quo partes sue sunt in ipso? cum quo aliquid extramittit, cum quo intus innovat, commovet, & immutat ex interno? Respondetur per concomitantia & organa.

Exemplum primæ speciei Cum quo est homo in se instrumentativè, seu quo est homo in se? Respondetur suo esse, suo posse: concomitanter cum omnibus iis quæ sunt in se, quæ ad ipsius se habent modum, cum Angelo homo est in se, id est, sicut Angelus. Exemplum secundæ, Quo homo est in alio instrumentativè? Dicitur juxta modum sui essendi in alio instrumentativè per instrumenta corporis, & animæ, hæc quæ vegetativè, sensitivè, intellectivæ: sic visus oculo est in visibilibus, lingua gustus in gustabili, tactus manu in tangibilibus vel extremis alijs partibus, abstracta specie intellectus in intelligibili. Cum quo est concomitanter in alio? Resp. cum iis quæ in alio sunt ut homo. Exemplum tertię, Cum quo homo est in partibus suis, seu partes sue sunt in ipso? Quo est instrumentativè, Resp. sua totalitate, cū omnibus iis quæ sunt in partibus suis, & sicut omnia quæ sunt vel consistunt in quodam toto vel totalitate quadam. Exemplum quartæ speciei. Quo homo instrumentativè transmittit aliquid à se? Respondetur per duas instrumentorū species, quorum alia, Cum quo concomitanter excitat aliquid in se? cum omnibus quæ immanentem utcumque admittunt operationem.

*Generalitas
huius artis.*

*Error quo
undam.*

QUEM AD MODUM homine accepto pro subiecto discurremus, ita & de quocunque alio proposito discurrere possumus aptatis prædicatis atque regularis modo conditioni; eorundem: & idè termini artis huius nullam contractivam recipere possunt differentiam, sicut fieri contingit ubi circa unū determinatumque genus artis est negotium. Errant igitur qui quasi definitiones Lullianus corrigere volentes, ad modum significandi reportant illum qui in metaphysica comperitur, vel logica aliqua. Merito quando aliquis ex hisce terminis secundam totum suæ significationis ambitum in una comprehenditur facultate. Ipsam igitur Cum quo sive instrumentativum non est solum artificiale, vel physicum, vel logicum, vel morale, sed pro cujuscunque subiecti considerabilis ratione, quomolibet. Respondemus enim primo generaliter per ipsum ivum & are. Secundo generaliter juxta has primas enumeratas species. Tertio magis specialiter per proximas eas quæ de genere ejus de quo est questio sive regula existat. Quarto specialissimè, juxta modum propriam, proximum, propriissimum, & adequatum illius.

*PRIMAE HUIUS PARTIS
Epilogus.*

MEMBRUM I.

DE iis ergo quæ primò generalissimeque ad artem istam pertinent dictum est atque distinctum, allatæ sunt ordinis eorum rationes. Porrò licet ex superioribus multi fuerint rotarum ordines adducti: ex iis tamen omnibus quatuor qui in combinatoriam praxim referuntur, memoria retinendi sunt. Figuræ videlicet subiectorum, Absolutorum, prædicatorum, respectivorum, prædicatorum, & regularum. Quoniam verò in omni proposito semper unum jam determinatum designatumque subiectum accipitur, ideo pro necessitate trium tantummodo figurarum (quæ sunt de iis quæ circa subiecta) memoriam promptissimam habere oportet: Quamvis & uti venire possint per angulos secundæ figuræ ad cujuscunque particularis subiecti propositum cætera omnia adjectivè capta: ut si Homo divinus, angelicus, cœlestis, imaginativus, &c. Elementum divinum, imaginarium, humanum, quantum, justum, &c. vel substantivè accepta ubi Homo differenter, vel concordanter, vel alio modo sumitur cum omnibus aliis.

SECTIO SECUNDA.

DE TERMINORUM MULTIPLICATIONE & primò Subjectorum.

CAP. I.

MEMBRUM. I.

VNUM de principalibus eorum quæ ad inuentionem, iudicium, & ea quæ consequuntur ex istis faciunt, est ratio multiplicandi terminos, quemadmodum ad arboris frugalitatem ramorum multiplicatio necessaria est, sine qua frustra fructuum uberiorem sperare possis copiam. Addit igitur præcedenti præsens consideratio plus momenti, quam in eodem genere simplo possit apponere centuplum. Eo igitur ordine quo subiecta, prædicata, atq; regulæ in superioribus habentur pro ratione artis huius definita, ad quem multiplicanda sunt modum etiam considerentur.

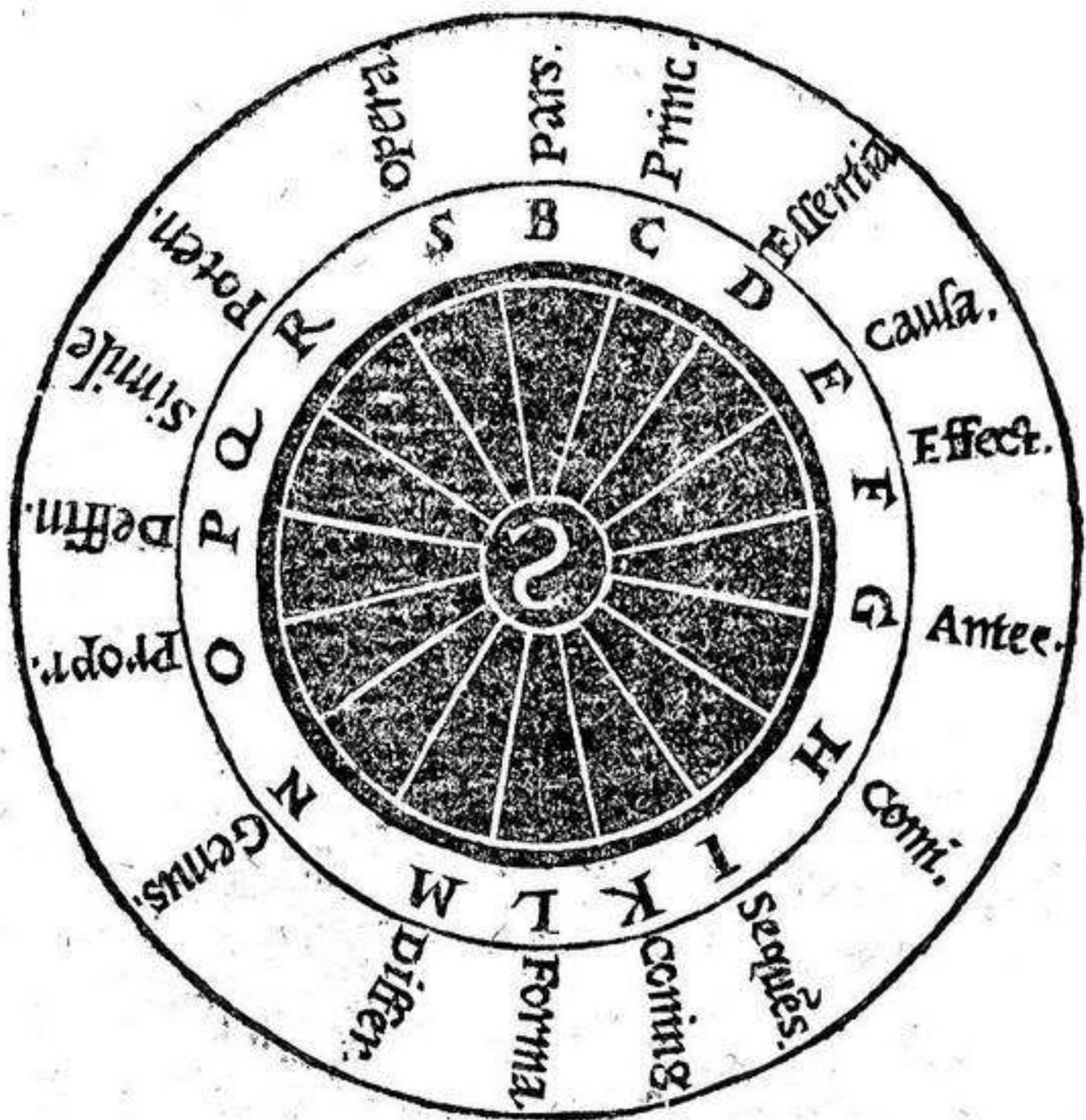
MEMBRUM II.

SUBIECTUM ergo circa quod versatur intentio, inquisitio, inuentionis omnis, & iudicium, est semper illud vnũ circa quod & de quo multa affirmamus, negamus, dubitamus. Ipsum si multiplicari & dilatari debeat. Velut in centro circuli collocetur. Unde ad circumferentiam multæ diversæq; producantur lineæ, ad eorum circumferentialium terminorum extensionem qui loco subiecti in ejusdem scientiæ speciei conclusionibus accipi possint, ut potè qui vel subiecto & qui pollèt, vel ipsum integrant, atque quomodolibet constituunt. ad ejusdem apparatus, præparationem, productionem, & perfectam spectantes existentiam, qui vel cum eo convertuntur, vel essentialiter de ipso prædicantur, & propriam idem denominent circumscriptionem. Ejusmodi sint subiecti partes, ut hominis anima, corpus, & cætera. Principia alia ex quibus & à quibus constituitur, atq; causatur vel proximè & immediatè, vel mediatè & primò. Complexiones item proximè dictorum variæ atque diversæ, vt pars quam passio denominet, principium quod passio, passionem quam principium, principium quod pars, partem quam principium, passionem quam pars, partem quam passio, & ita de aliis. Subiecti etiam actiones & operationes quibus in similia & alia, vel à similibus & aliis afficitur, appropriatè vel propriè, causarum enumeratio atq; distinctio, effectuum peruersio, contrariorum & quomodolibet oppositorum inspectio, congruentium quoque atque fauentium commodorum ei quod ipsum, vel ipsius, vel quomodocumque aliter appositum, & his quid-

quidquid simile, dissimile, proportionale est enumeratis his & aliis enumerabilibus.

MEMBRUM. III.

Huc accedant quæcumque de subiecto vel superiora, vel ut æqualia, vel adjectivè, vel substantivè, nomina, prænomena, agnomina, synonyma dicuntur. Primò intentionalia, utpotè quæ ad rem significandam proximè referuntur ut anima, corpus, homo, & omnia quæ per decem cathégoriarum coordinationes explicantur. Intentionalia secundo, utpotè quæ mediantibus primis intentionibus rebus ipsis injuncta, per hasce tamen in quibus habere fundamenta perhibentur apposita nō citra rationem habeantur. Omnia inquam hæc post subiecti evacuationem, vel ante, vel simul, vel utrumq; (pro rei tractandæ natura) centro circuli succedant: ut quemadmodum subiectum ipsum per principia atque regulas est deductum, singula etiam quæ in hujus rotæ circumferentia sunt descripta deducantur.

Unde rotam hujusmodi totam tanquam dictionem unam concipias tandem, quæ in centro circuli prædicatorum absolutorum

torum & respectivorum triangulis habeatur. Sic ubi Hominem per regulas atque principia deduxerimus, deducamus ejus animam, ejus intellectum, ejus rationalitatem, partes, instrumenta, causas, effectus, & alia. Non minus enim per horum singula quam per ipsum subjectum (à proposito subjecti nunquam recedendo) discurrere possumus. Figuram igitur à quolibet ad libitum subtrahere, & cui ad libitum addere poterit, hunc in modum constituendam objicimus: ubi S subjecti multiplicandi nota est, ea quæ circum circa geminabilia & (dummodo certum numerum ratio, modusque tandem servetur) multiplicabilia sunt ordinata, eorum omnium quæ subjecti vicaria esse valeant.

DE PRÆDICATIONE ABSOLUTORUM multiplicatione.

MEMBRUM I.

EADEM qua subjecta multiplicare docuimus, prædicata etiam multiplicare docuisse forma possumus. Collocare etenim ipsum vel problematis prædicatum, vel expositum subjectum in centro licet deducendum. Ut si videndum sit an mundus sit æternus, postquam mundus & ea quæ mundi sunt in centro circuli sunt digesta, hæc quæ æternitas & ea quæ æternitatis sunt digerantur: item ubi dictum est de mundo & mundi partibus, de bonitate mundi, bonitate quæ partium, de bonitate æternitatis & eorum quæ ad ejus rationem spectant, complexè item de bonitate æternitatis mundi, & ita deinceps de magnitudine, duratione, principio, & reliquis est intelligendū. Horum singulis adde eorundem privilegia, titulos, atque denominationes. pro B enim quod est bonum, possunt stare, Sui cōmunicativū, appetibile, gratum, dignissimum ut sit, ut habeatur, ad quod ordinata sunt alia, cujus corruptio non potest esse bona, quia ipsum est bonum, quod ad interitum non potest esse ordinatum tanquam bonum, quia adhuc esset ordinatum ad se ipsum, quod debet cum æterno bonificante manere, quod arduum, difficile, rarum, perfectum, in omnibus pro naturæ capacitate insitum, & alia quæ ex philosophorum sententiis decerpere valeas.

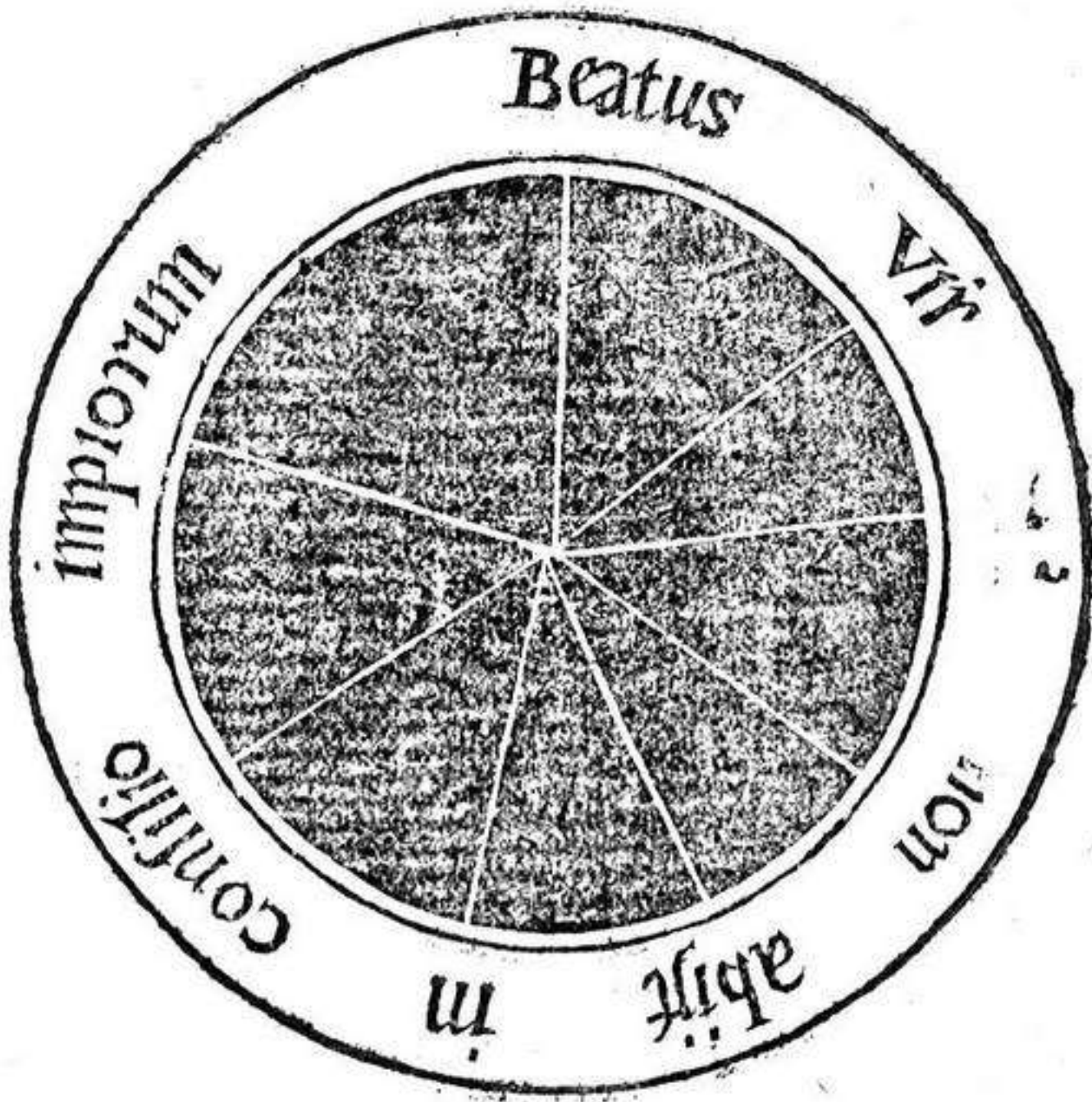
His adde catalogum eorum quæ sub figuris omnibus & earum membris illi prædicato sunt conformia, similia, analogia & ea omnia quæ per elementa proximè positæ figuræ denotantur & alia: contraria item, & quomodolibet his adversantia, & dissimilia, quæ pro negativis remotivisquæ discursibus habendis extant aptiora. Adde dictorum omnium circumstantias atque distinctiones, prout in cujuscunque altitudine, latitudinequæ scalæ insinuatur.

MEMBRUM

M E M B R U M I I.

SI Rhetoricus es, vel Poeta, vel Propheta adde ex omnibus terminis, qualiacumq; occurrunt: assumptas metaphoras, seu translationes, quas per similitudines, proportiones, vel per negationes, vel aliis modis qui in sigillis Apellis, atque Phidiae à nobis aperiuntur, accommodes. Sic enim de omnibus omnia dici possunt, ut de homine serpens, planta, lectus, ovis, leo, lupus, radix, ramus stirps, fructus, manus, cauda, dens, & alia centena millia. Porro expedit eos quo-libet assumere terminos aliquo non inartificioso ordine digestos, à quibus unum quem in vigesimo sigillo aperui producam in medium, quo (cum principio artificiosiore memorandi ratione carerem) ego ipse uti consuevi. Subjectum enim prædicationis terminorum famosi alicujus carminis, vel cantici, vel orationis terminis efformabam. Ut si de prudentia in hi sermo fuerit habendus. Accepta quæ primum mihi sese offerret oratione qualis est, *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum.* Hoc prædicto procedens discurrebam. Prudentia est quæ hominem tandem ad **BEATITUDINEM**, seu beatum in hac vita statum perducit & conservat, & fini suo conjunctum reddere valet. Hac puer fatuus differt à **VIRO**, qui non temporis ratione, multæq; ætatis peracto cursu, sed consilii maturitate iudicatur, hac eadem senes decrepitiq; ætate confecti & imbelles, tauros, leones & ursoe domant, & subjiciunt. Prudens **QUI** de rebus agendis rectè consulit & meditando præsentia, & recolendo præterita, providet de futuris atque præcavet: **NON** est quæ hæc tantum quæ observantur ad oculos considerat, non ex auditu aurium vel ex visu judicat oculorum, sed & de possibilibus, atq; contingentibus futuris aptè discurret, Ipse est qui recto naturæ divinæ quæ legis tramite incedens, in amplas perditionis vias non unquam **ABIIT**, ab arduo literæ pythagoricæ dextro calle, ad dexteram vel ad lævam non divertit. Prudens sapientum & rationis quæ in animæ puppi residet, **IN CONSILIO** conquiescit, quo se tueatur, exalter, & aliis prodesse possit. **IMPIORUM** murmura non timet & insidias. Et ita deinceps per aliorum terminorum objectum veluti manu ductus sive hujus, sive alius cujuscumq; memoratæ orationis terminis, sive hoc, sive quodcumq; aliud subjectum deducendo, dilatat inventionis cursum. Quid item, prohibet & hæc quascunque dictiones ad subjecti denominationem ad commodatas per principia, regulas & cætera deducere? ut Prudentiæ beatitudinem, virilitatem, negationem, absentiam, impietatis adversitatem, Consilium, Viam, Impeccabilitatem, Constantiam, Cathedram, Pestis abstractionem, Sessionem, Legem, Dominium, Voluntatem, Meditationem, **D. È,**
noctem,

noctem, similitudinem, arborem, plantationem & cetera, quæ sequentibus eiusdem cantici dictionibus suggeruntur. Habes igitur S. quod significet prudentiam : & eos qui sunt in figuræ circumferentia terminos, per quos illa deducenda occurrit.

DE PRAEDICATORVM RESPE-
ctiuorum multiplicatione. CAP. III.

MEMBRUM I.

EX antedictis de subjectorum, absolutorumque prædicato-
rum multiplicatione multos ex temetipso elicere poteris
modos quibus iisdem prædicata respectiua multiplices,
porro peculiare horum multiplicandorum modos explane-
mus. Multiplicantur igitur hæc primò in propria significatione,
secundò in aliena. In propria quidem tripliciter, primo vnum
respectiuum prædicatum per alia respectiua deducendo ut si di-
camus B B differentia differentia, B C differentia concordan-
tia, seu concordantum, & ita deinceps vsque ad B K: aliter quo-
que denominando dicendo, Differentia differens, differentia
contrarians, principians, &c. Vbi sicut deduxisti ipsum B ita &
ipsum C. aliaque deducere poteris elementa. Secundò respectus
ipsum commiscendo, duplicando, triplicando, quatruplicando,
ut dicendo Differentia principians, concordans, maior, minor,

concordantia medians finalis, seu in fine : & ita deinde iuxta propositorum modum, subjectorumque capacitatem. Tertio per altitudinem latitudinemque ipsorum scalæ, utpotè à particularibus ad vniuersalia conscendendo, descendendo è contra, & aliter (ut non est iterum repetere necessarium) faciendo. In aliena autem dupliciter primò per applicationem huius Figuræ ad primam nempe subjectorum quam nos attulimus tum generalem, qua subjectorum genera diuidantur, ut cum inter Deum & Angelum & Hominem differentia consideratur, vel concordantia, vel reliqua. Tum particularem ut cum consideratur inter hunc angelum & hunc Hominem, hoc cœlum & illud, hanc & illam virtutem. Secundò per deductionem terminorum huius figuræ T per terminos generales figuræ A quæ est prima Lullio, id est, absolutorum prædicatorum, ut cum B angulus, id est, Differentia ponitur sub Bonitate quæ est B figuræ illius, significando differentiam inter bonitatem & bonitatem. Cum sub C, significando differentiam inter magnitudinem & magnitudinem, & ita vltèrius quoad vsque ad K deuentum fuerit. Deinde ponendo angulum inter B & C. illius figuræ significando differentiam inter bonitatem & magnitudinem. Inter C & D. id est, inter Magnitudinem & durationem, & vltra vsque ad medium inter I & K. Deinde in tertium, ponendo angulum B inter B figuræ A & D figuræ eiusdem, videndo differentiam inter Bonitatem & Durationem. Inter C & E, inter Magnitudinem & Potestatem, & ita deinceps. Nec minus ad alias æquidistantias interijciendo medium, in quartum, quintum, sextum atque septimum. Tertio per acceptionem terminorum altitudinis & longitudinis scalæ eiusdem, quæ ex præcedentibus possunt esse manifestæ. Hoc quod diximus de angulo B, de aliis omnibus triangulorum in præsentì figura complicatorum angulis dictum intelligatur. Multiplicantur quartò eiusdem figuræ termini per eorundem ex regulis informationem, qualis in proximè dicendis erit manifesta.

DE MULTIPLICATIONE

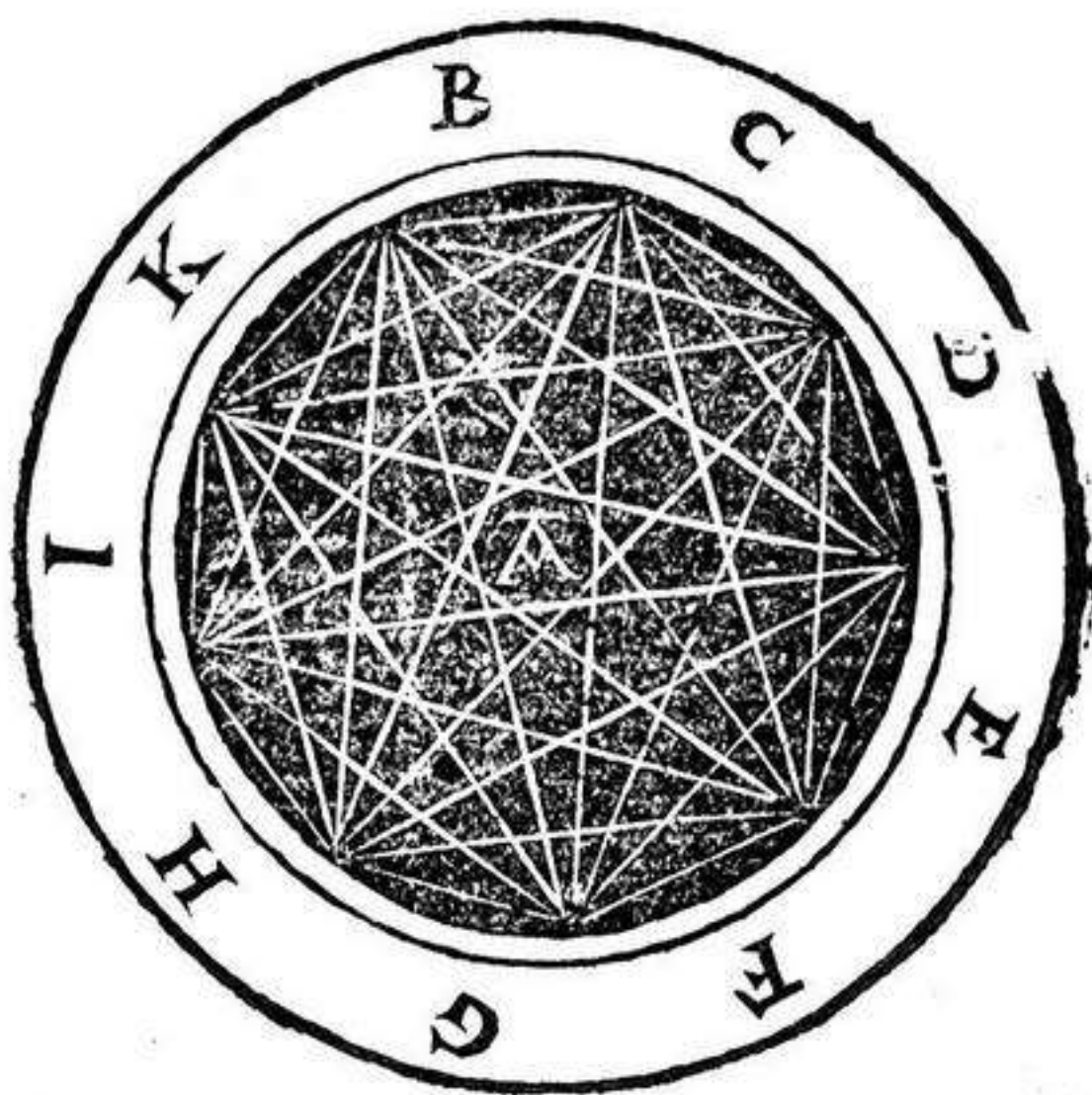
regularum. CAP. IV.

MEMBRUM I.

SATIS per temetipsum ex superioribus, regularum multiplicationem poteris intelligere : ad doctrinæ nihilominus claritatem propositos non pigeat enumerare modos. Multiplicantur ergò primò per significationis earum latitudinem, quia videlicet non sub alicuius definitæ scientiæ ambitu perquirunt. Secundò per earum enumeratas species. Tertio per earum

Significationis latitudo.

earum ad inuicem complicationem, ut vbi componuntur V. 2. *Species.*
 trum cum Quid, dicenti Quid est hoc quod dicis esse? Num- 3. *Applicatio*
 quid est hoc ipsum quod definis? De quo est hoc ita definitum? *ad se inuicē*
 Nec non singulas per singulas deducendo ut patet in progressu
 linearum ab vno circumferentiæ termino ad alios omnes desi-
 gnatos extentarum. Vnam tandem per duas, vel duas per vnā,
 ut in eadem figura manifestatur, vbi vna quæstionum (quæ hic
 per A designetur quælibet) in centro collocata, primum qui-
 dem inde ad singulas, moxque à singulis ad omnes deducatur,
 ut BF, Vtrum est tale quale dicis? CKB. Quid est illud cum quo
 aliquid est aliquando? ita de cæteris, etiam si vltiores tentare
 velis quæstiones. Vbi tamen illud non debes existimare, quod
 quæstionum non est * complicatio propriè, sed regularum. In * *sic.*
 omni enim problemate vno & singulari non plus quam vnā
 possumus intelligere quæstionem: quam tamen in complica-
 tione plurium regularum diuersa, vnā nihilominus possumus
 & debemus intelligere.

B Vtrum

C Quid

D De quo

E Quare

F Quantum

G Quale

H Quando

I Vbi

K Quomodo Cum quo.

Quarto multiplicantur per deductionem per regularum spe- 4. *Deductio*
 cies vniuersas, postquam per ipsa regularum genera sunt dedu- *per regularia*
 ctæ. Ipsum quidem fit tum per suas tum & per alienas, ut dicen- *species.*
 do quid in se? quid est in alio? quid habet? quid est quo origina-
 liter? quid est eius quæritas? habitus? dispositio? Vbi? Quomodo?

eius sursum? eius ætas quid est? Quintò per deductionem singularum specierum regularū, per alias regulas. Quare vtrum? id est ad quem finem hæc res est? ad quem finem hoc est de aliquo? Sextò per deductionem specierum singularum regularum per omnes eiusdem, & aliarum regularum species, ut facile per se ipsum quilibet inducens videre poterit.

Sic dispersa inordinata, vel aliter ordinata, habes in quas reducas aggregesque classes, quia rebus in hypostasim quandam dispositis non inuentionem ditare modo, sed & memoriam confirmare queas.

SECTIO TERTIA.

DE IIS QUAE PRAECISE SPECTANT
ad secundam intellectus operationem, & tertiam
figuram Raymundi Lulli.

CAPVT I.

MEMBRUM I.

LICET ex superioribus omnia ex te possis intelligere, in his enim quidquid pertinet ad omnes operationes intellectus, necdum implicitum, sed & maximè explicatum habemus: Tamen hoc seorsum est animaduertendum, quod quæ admodum considerata sunt vanaerã per singula: nempe cum regulæ post regulas, subiecta post subiecta, prædicata post prædicata, ad informandam simplicem eorum apprehensionem definiabantur: modo considerentur ut alia cum alijs complectuntur primò, ad propositiones constituendas, quatenus secunda intellectus operatio exerceatur, compositio videlicet & diuisio seu affirmatio vel negatio. Hoc est illud quod licet contemplari in his quæ habentur in Lullio, vbi de tertia figura in qua ad binarium numerum (altero significante subiectum, altero significante prædicatum) elementa complectentur.

Id autem dupliciter efficitur vel in eadem figura, ut cum dicitur B.C.i bonitate magna vel in diuersis figuris, ut cum dicitur B.C.i bonitate concordans.

MEMBRUM II.

1. Discursus. I P S A quidem compositio seu complexio tripliciter incedit vel per discursum, ut cum ipsi B succedunt octo, dicendo B C. B D. B E. B F. B G. B H. B I. B K. Ipsi C. succedunt septem dicendo, C D. C E. C F. C G. C H. C I. C K. Similiter deinceps ipsi D. succedunt

Succedunt sex: Ipsi E. quinque: Ipsi F, quatuor: Ipsi G. tria: H. duo: Ipsi I. vnum.

Vel fit secundo per ascensum, ut cum dicitur K I. K H. K G. vsque ad octo succedentia. H G. H F. H E. vsque ad sex succedentia: FE, FD. vsque ad quatuor: ED. EC. EB. vsque ad tria: DC. DB. duo: CB. vnum.

2. Ascensus.

Vel fit tertio per concatenationem ut cum dicitur BC, CD. DD. EF. FG. HI. IK. quæ concatenatio simplex est, & à singulis & ab omnibus potest exordium sumere, ut & proximè dicti ascensus & descensus: Porro vnde cunque in excipiendo exui propositi semper omnes annuli cathenæ, seu omnes cameræ domus sunt examinandæ, nempe si incipias à camera HI. verbi gratia dicendo Vera virtus, procedas inde ad IK. KB. BC. CD. & cætera. Vnde quacunque incipias, ita semper omnes poteris discurrere mansiones, ac si cameræ essent in circulum dispositæ. etenim semper discursus eo reuertitur vnde factum est exordium.

3. Concatenatio.

Vel fit quarto per geminationem. ut cum dicitur BB. CC. DD. EE. FF. GG. HH. II. KK. quos quidem quatuor in subsequenti tabella considerare facillimè poteris ordines.

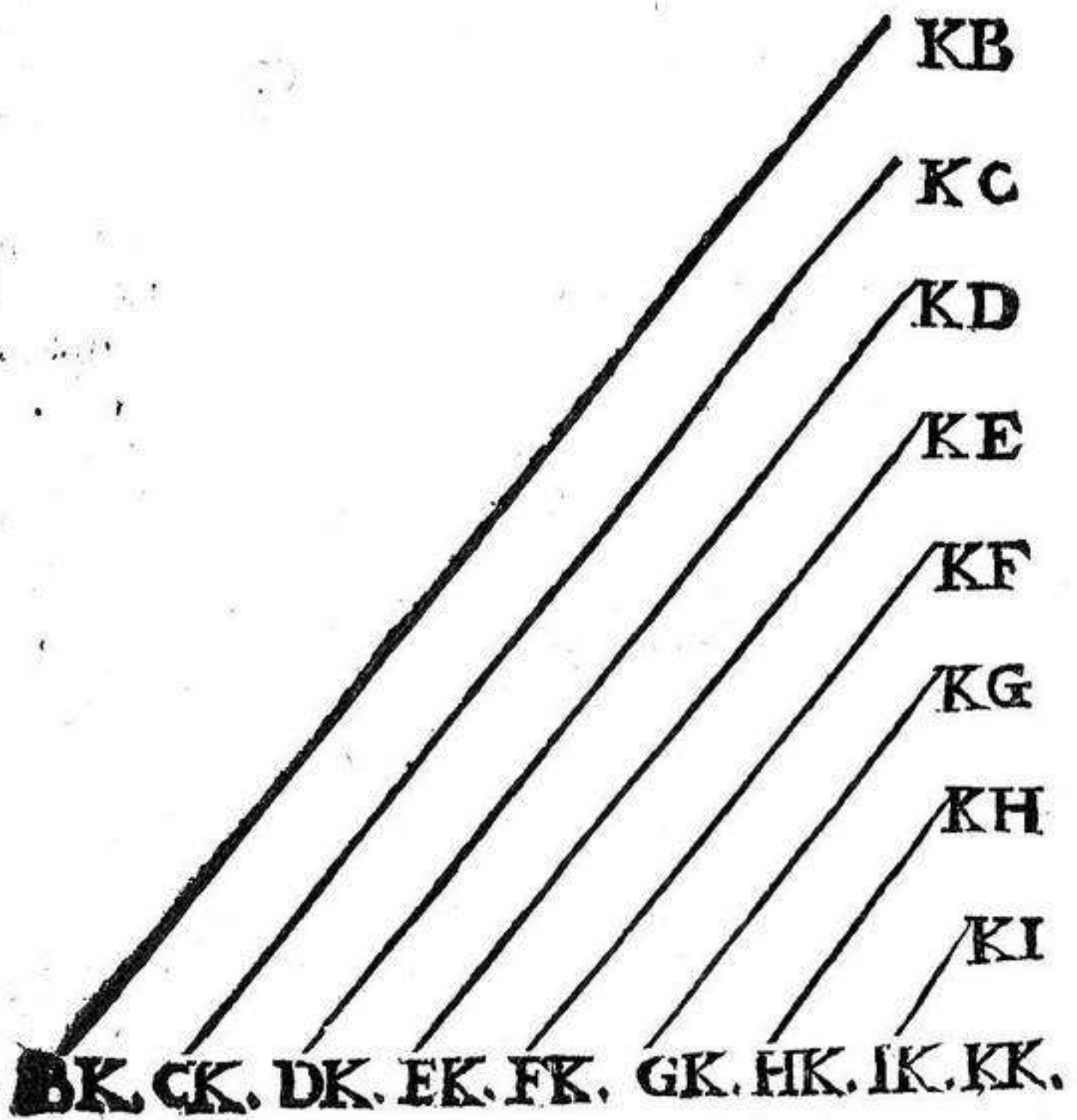
4. Geminatio.

TABVLA.

Bb	Cb	Db	Eb	Fb	Gb	Hb	Ib	Kb
Bc	Cc	Dc	Ec	Fc	Gc	Hc	Ik	Kc
Bb	Cb	Db	Eb	Fb	Gb	Hb	Ib	Kb
Be	Ce	De	Ee	Fe	Ge	He	Ie	Ke
Bf	Cf	Df	Ef	Ff	Gf	Hf	If	Kf
Bg	Cg	Dg	Eg	Fg	Gg	Hg	Ig	Kg
Bh	Ch	Dh	eh	Fh	Gh	Hh	Ih	Kh
Bi	ci	Di	Ei	Fi	Gi	Hi	Ii	Ki
Bk	Ck	Dk	EK	Fk	Gk	Hk	Ik	KK

Quæ quidem tabella est tabella Lullij ingeminata, ita ut illa habet triginta sex cameras, ista habet primò ex prima conuersione septuaginta duas, deinde ex geminatione quæ per diametrum eius tabellæ sumitur, erunt octoginta vnum Geminatio quidem fit modo dicto per diametrum. Reflexio fit hoc pacto ut fiat ascensus eo vnde factus est descensus, ut patet cum supra positum quadratum quod ex pluribus gnomonibus constat diuiditur in suos gnomones hoc pacto vt sumendo vltimum gnomonem

5. *Reflexio*

Similis ratio est de penultimo vsque ad primum, in quibus omnibus patet reflexio, & reflexionis ordo: Vniuersaliter autem causatur dicta figura ex hoc quod nouem elementa huius artis posita pro capitibus nouem columnarum extendant deorsum nouem columnarum ex hoc quod vnum elementum recipit omnium aliorum societatem, & sui ipsius geminationem. Et ita pro hac parte habes formam subiecti, & prædicati, quæ quidem representatur per duo elementa per quorum combinationem propositio conflatur, & secunda intellectus operatio informatur.

MEMBRUM III.

ISTÆ sunt triginta sex camerae quæ quidem ex triplici significatione ipsorum elementorum constituunt in eorum euacuatione, primò quidem duodecim propositiones. Secundò viginti quatuor quæstiones quam ex duabus regulis in duobus elementis significatis duplicant duodecim illas propositiones. Tertiò quæ multiplicantur euacuatione ipsarum specierum distarum regularum. Quartò quæ interpositione duorum mediorum per duo etiam elementa significatorum, duodecim medijs propositiones multiplicantur, ut patet in sexta parte Lullij tum in arte magna tum in arte parua, quæ est de euacuatione tertie figuræ: ordinatius autem atque breuius in nostris, vbi sufficit in camera BC. exemplificasse, eodem modo se habentibus cæteris cameris. Ea omnia per hæc à nobis hîc notata optimè possunt intelligi & iudicari.

SECTIO QUARTA.

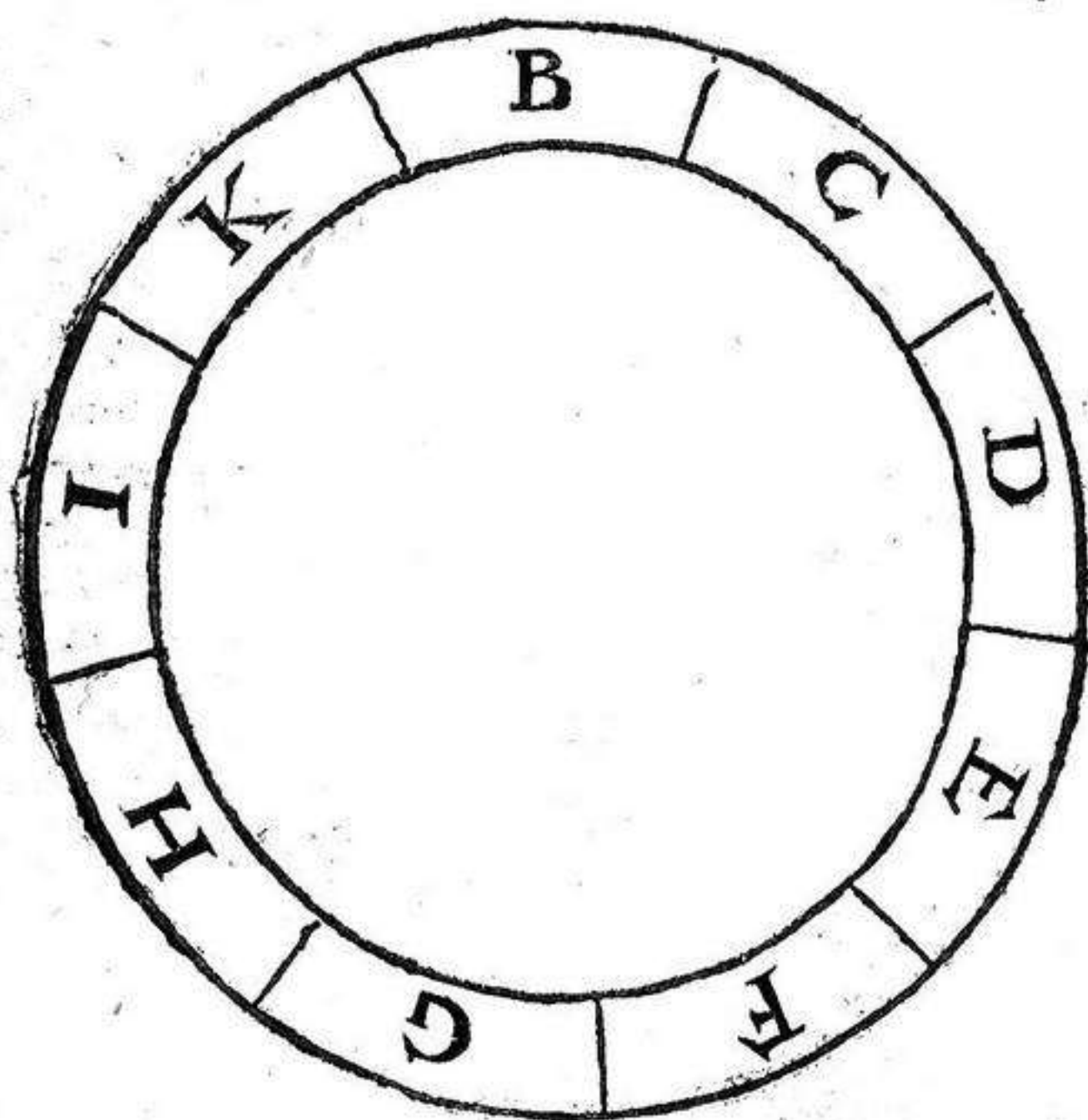
*DE HIS QUÆ PERTINENT AD
quartam figuram, & tertiam intellectus operationem. CAP. I.*

MEMBRUM. I.

CONSEQUENS est modò de pertinentibus ad quartam figuram à Lullio propositam considerare, vnde constat tertia intellectus operatio, quæ est argumentatio.

Quarta igitur figura componitur ex tribus circulis, quorum superior semper est immobilis, duo autem inferiores sunt mobiles, ut patet in presenti schemate.

Zz 4

Vbi manente immobili utroque extremo posito B. circuli mediocris, infra B. circuli superioris & infimi, causantur nouem camerae, quae sunt ex trigeminatis nouem elementis: Deinde sub B. circuli superioris, & supra E. circuli inferioris posito C. circuli medij, causantur nouem aliae camerae, nempe BCB. CBD. CDE. DEF. EFG. FGH. GHI. IKI. KBK. Deinde moto D. circuli medij, inter duo BB, supremi & infimi causantur nouem aliae camerae, nempe, BDB. CEC. DFD. FGF. FHF. GIG. HKH. IBI. KCK. Similiter motis alijs septem elementis omnibus infra B. circuli superioris & B. circuli inferioris, acquiruntur totidem nouena camerae, Vnde sicut processum est in motu circuli mediocris infra duos circulos, simpliciter procedi poterit in multiplicationem earum per motum circuli inferioris sub duobus superioribus.

Habes igitur designatas columnas & cameras: columnae quidem sunt quae constant ex pluribus cameris, & sunt ipsa totalis variatio, quae fit ex vno motu vnius elementi sub alijs vel infra alia: Camerae autem sunt ipsae columnarum partes, quae omnes ex tribus constant elementis in proposito. Hinc patet ratio constituendae tabulae secundum ordinem.

DE

DE RATIONE TABVLAE MAGNAE
à Lullio posita.

MEMBRUM II.

HABITA tabula constante ex columnis causatis modo proximè dicto, atque multiplicatis, emergit subinde tabula magna quæ constituitur ex ipso T. addito, & diuersimode ordinato.

Ipsam autem T. ponitur ad significandam variationem terminorum, ut habeas quando ipsa elementa significant, terminos primæ figuræ, & quando significant terminos secundæ figuræ. Semper enim literæ ante T. significant terminos primæ figuræ, literæ post T. terminos secundæ; ut quâdo T. ponitur in principio omnes termini sunt de prima figura. Hinc ubi dicitur BC T B. significatur bonitas magna differens, vel bonitas magnam habens differentiam; BTCB. significatur bonitas differens per concordantiam, non. n. concordare dicuntur, nisi quæ aliquo pacto differunt, & omnia quæ concordare dicuntur quodammodo differunt, non enim dicitur idem concordare cum seipso. T B C B significatur differentia concordantis & differentis, seu differentia inter id quod concordat & id quod differt. BCBT. i. bonitas magna bonificabilis seu bonificantis, seu bonificati, vel bonificabile vel bonificatiuum vel bonificare magna bonitate. Ecce quomodo ex vna camera præcedentis tabulæ exurget columna alia per diuersas ipsius T coordinationes, ut patet in prima columna Lullij, quæ quidem constituitur ex camera BCD, modo B præcedente, modo C præcedente, modo D præcedente, & ipso T in elementis illis tribus diuersimodè secundum prædictum modum situato.

<p> H A U A A U A U A A A U A A U A A A A H H H H H H H H H H H H H H H H U U U U A A A H H H A A A H H H H H H A A A A A A A A A A A A U U U U U A A A H </p>

Sicut ergo effectum est de hac camera, BCD, Ita effici potest de camera omnibus alijs. Exempla per singula & per omnia ab

ipso Lullio in sua arte magna, poterit qui volet intueri: sufficiat autem nobis eorum rationem, causam, & ordinem, insinuasse: tuque ex temetipso poteris meliori ingenio practicare melius, & à Lullio sufficiat tibi ipsius rei rudem formam percepisse, qui quidem omnem pulchritudinem & affabrilitem soli bonitati ipsius negotij intentus contempsisse videtur.

*DE VSV TERTIAE ET QUAR-
tae figurae, & tabulae generalis.*

MEMBRUM III.

TRIPLEX cum sit intellectus operatio, ut in superioribus manifestauimus, in omnibus contingit complexionem terminorum assumere: In prima quidem definiendo: In secunda verificando: In tertia argumentando: Definimus cum dicimus animal rationale mortale, qui termini sunt significati per E G. Verificamus cum dicimus, homo est animal rationale mortale, qui termini sunt significati etiam per FG. Argumentamur cum dicimus, Omne utens ratione seu ratiocinatum, est animal rationale: Homo est quoddam ratiocinatum, ergo est animal rationale. Qui termini sunt significati per EFG, ubi F significat medium propter quod praedicatum ipsum, quod est definitio, conuenit ipsi subiecto, seu definito, seu definibili.

Per tertiam ergo figuram habemus definitiones & propositiones quae ambae constant ex duobus terminis: definitio enim conflatur ex genere & differentia, propositio verò ex subiecto & praedicato.

Per quartam verò figuram contingit tum definire, cum sumimus genus cum pluribus differentiis, ut cum dicimus. Animal rationale mortale. Contingit etiam verificare cum tribus vel pluribus terminis, ut cum dicimus, Deus est magnus potentia & sapientia. Contingit etiam demonstrare, cum inter subiectum & praedicatum, utpote, inter vnum terminum significatum, per circulum superiorem tertiae figurae, & circulum inferiorem eiusdem assumimus diuersa media ad demonstrandum ipsum significatum per elementum infimi circuli praedicari de significato per elementum superioris circuli, ita ut circulus medius semper significet causam, vel medium propter quod praedicatum dicitur de subiecto: Quod pateat per exemplum istud. Vis demonstrare Deum esse omnipotentem, habes Deum pro subiecto, habes omnipotentem pro praedicato, dispone ergo elementum B in circulo superiori significans subiectum quod est Deus. E circuli infimi significans praedicatum, quod est potentia summa, pro demonstrando & probando oportet inuestigare

& inue-

& inuenire medium seu causam : manentibus ergo immobili-
 bus, supremo & infimo circulo , ducantur infra duo illa cætera
 elementa per ordinem, reuoluendo, medium circulum. ponen-
 do primo B infra prædicta, & dicēdo B B E, 1. Omne diffusiuum
 sui ipsius (quod est vnum de rationibus bonitatis) habet potē-
 tiam qua seipsum diffundit , Deus est summè sui ipsius diffusi-
 uus, ergo summè potens, seu omnipotens. Vel sic, Omne sum-
 mè bonificatiuum in summo potest benefacere , & per conse-
 quens potest in summo : Deus est summè bonificatiuus , & per
 consequens, &c. ergo, &c. Deinde loco ipsius B medij succedat
 C, dicendo B C E, Omne sciens omnia, seu summè sciens, potest
 super omnia, seu habet summam potentiam : Deus est summè
 sciens & intelligens, super omnia , ergo habet summam poten-
 tiam, seu omnipotens est , similiter per alia media fieri potest.
 Quæ quidem media non solum sunt termini ipsi in arte expli-
 citi, sed etiam esse possunt innumeri alij prout superius docui-
 mus, ordinando domos pro terminis præcipuis in arte expli-
 citis, in quibus sunt plures camerae, & loca particularia referentia
 terminos significantes Bonitatem, magnitudinem, differentiã,
 &c. Quia sunt vel eorum concomitantia , vel eorum effectus,
 vel eorum signa, vel eorum causæ, Vnde quadruplex genus de-
 monstrationis emergit, ut videbitur.

Ipsam ergo B medij circuli , non solum stat pro significanda
 bonitate, sed pro innumeris aliis nempe suo concreto, commu-
 nicatiuo sui, appetibili, mali contrario , &c. Similiter de
 sapientia , & aliis.

Quò ergo plures terminos tibi comparaueris, magis dilatan-
 do & replendo domos, quas ordinauimus constituēdas, eo plu-
 ra atque certiora habebis media quibus eandem conclusionem
 non ex futilibus & vana multiplicitate valeas demonstrare, sed
 ex propriis & necessariis. An huc vsque pertigerit Lullius, tu i-
 pse considera, & perpende quantum huic arti additū sit à nobis.

Postquam verò discurreris per reuolutionem circuli medio-
 cris, per informationem cameræ B E addiscentis medium ex o-
 mnibus nouem elementis ex vna figura, utpote prima, quasi i-
 pso T subsequente, dicendo in forma BBET, BCET, BDET, &
 ita deinceps, poteris noua argumenta ordinare adsciscendo ter-
 minos ex alia figura, quasi ipso T, præcedente, dicendo in forma
 TBBE, TBCE, TBDE, & ita deinceps. Rursum & alia argumē-
 ta, admiscendo vnam figuram cum altera, dicendo. BTBE, BT
 CE , BTDE , & ita deinceps , quæ omnia clara sunt e-
 xemplo superiorum.

DE

*DE MULTIPPLICI VIA DOCTRINE
 & medio ad demonstratiuè conclusionem
 inferendam. CAP. II.*

MEMBRUM I.

E Supra dictis facillimum esse constat innumerabilia (ut & innumerabiles ferè sunt termini, & velut infinitæ terminorum combinationes) ad aliquid concludendum asciscere nos posse mediâ iam aliquid obiter de ipsorum speciebus ad diuersimodè pro subjectorum mediotorumque diuersitate demonstrandum afferre non pigeat. Quod ob eam maximè causam faciendum ducimus, quia (a sanorum quorundam iudicis prætermisissis, qui brutali quadam temeritate ea quorum ipsi nullam habere possunt rationem vana per se ipsa volunt iudicari) aliqui non nullo ingenio donati in eo ipso huic arti detrahunt, in quo maximè conuincitur excellere. Quod sanè ab eis idè factum esse constat, quia eorum de arte ista ratio eo usque conscendisse non potuit, vnde velut è densa nigraque silice lumen ignemque sublata sentem excuterent. Ex his vnum mihi aliqui non admodum vulgaris ingenij atque iudicij vidisse licuit, qui in libro quodam, qui de Vanitate scientiarum inscribitur (vbi titulus ipse quale sit in operis progressu studium plus quam satis) nisi me fortè ironica illa eiusdem libri conclusio fallat) expressit (hanc artem inquit in copia, ordine, ostentatione & veluti quadam fimbriarum dilatatione consistere : ita ut non scientiam, & aliquam magnificendam contemplationem, quam multè doctrinæ, profundiorisque cognitionis pariat existimationem. Porro nihil de hac arte dicit ille, quod idem de cæteris facultatibus atque scientiis (præter illam quam ipse in fine videtur extollere) dici nequeat. In vniuersis etenim nullus nisi plusquam mediocriter stultus veram & non vanitati similem post omne studium se nactum esse nouerit scientiam: quod sanè & is qui maximè omnium philosophorum humano ingenio tribuisse videtur Aristoteles testatur, vbi rerum substantias vltimasque differentias, innominabiles inperceptibilesque dicit: & oculum intelligentiæ nostræ ad manifestissima se habere naturæ haud aliter quam nocturnæ auis oculos ad lumen solis. Mitto eos qui veritatem in densissima caligine consistentem definiunt, tunc se maximè cognouisse, & culmen attigisse philosophiæ existimabant, cum suam ignorantiam non ignorare sibi viderentur. Quod ergo per omnes scientias habere tandem possibile est, per artem istam vtpotè per causam maximè generalem acquiritur. Quod si cæterè præter existimationem nihil

*Cornelius
 Agrippa.*

*Lana huius
 artis.*

quod

quod sit ingentis momenti præ se ferunt: satis est quod ista ultra existimationem aliquid contineat quod vir ille aut prorsus non penetrauit, aut non satis.

MEMBRUM II.

AD propositum igitur est animaduertendum quod cum multiplex extet argumentationis, & artificiosæ demonstrationis genus, ut potè ab iis quæ nobis sunt promptiora, ab iis quæ secundum naturam sunt notiora, ab iis quæ notiora atque priora sunt secundum esse, & secundum cognitionem eadem, qualem in mathematicis ordinem esse vulgatum satis est: triplex non sine causa demonstrationis genus à quibusdam Peripateticis Arabibus adducitur, Simpliciter videlicet, seu causæ generaliter, Propter quid, seu causæ essendi, & Quia, seu causæ cognoscendi vel signi. Demonstrationem simpliciter definiunt quæ est ex prioribus causis atque principiis à quibus iisdem res fit, & primò cognoscitur: ut punctus, linea, & angulus se habent ad figuras, Demonstrationem signi dicunt quæ ex prioribus eiusmodi incedis, quibus res cognosci tantum primò incipit. Demonstrationem verò propter quid quæ ex causis essendi, à sensu ratione quæ remotioribus ad ipsum effectum discurrit, Diuisionem hanc tanquam in suo genere magis sufficientem probamus, quantumuis eam Græci non attigerint commentatores, & Aristoteles non tantum expresserit quantum ignorantibus & crassioribus satis esset ingeniis.

MEMBRUM III.

HVC triplici demonstrationis generi quod è duob. prioritatis, vnoque posterioritatis modis integrari videtur quartus à nobis modus ille adiicitur quem ex æqualibus, seu coæquæuis dicere posses, ut potè qui est ex iis quæ nec subiectum antecedunt, neque subsequuntur sed comportantur, cum quæ eo posito necessariò ponuntur, ipsum quæ definiunt. Hoc ipsum demonstrationis genus est peculiare Lullio, estque certissimum quod pro confirmatione prædicati de aliquo subiecto possit haberi: ipsum explicauit per suum *I V V M*, *A B I L E*, *E T A R E*.

Hinc certissimam verissimamque demonstrandi rationem sumere licet. Vndenam enim melius aliquid bonum esse possumus argumentari, quam ex eo quod *I V V M* est, quod scilicet principium intrinsecum habeat benefaciendi, seu faciendi boni? quam ex eo quod habet *A R E*, id est benefacere, quod benefacit vel bonum efficit, sicut Solem esse calidum ex eo quod calefacit, lucidum ex eo quod lucet. Lunam esse luminosam ex eo quod illuminatur quod est per *A T V M*. Hoc non est ostendere per effectum, neque per causam, neque per vtrumque: cum enim

ostendo

ostendo veritatem Solis per suam lucem, non ostendo per effectum, lux enim non est effectus Solis, sicut neque calor ut eius est forma perpetuò subjectum concomitans, non est effectus ignis: sed lux illa quæ est ab illo in corpus illuminabile diffusa, & calor iste qui calefactibili subjecto imprimitur sunt effectus huius & illius: tale igitur ARE & ATM, id est, tale agere, & ita natura affectum esse, rei veritatem non ab effectu, neque à causa, sed ab eo quod est in ea ipsa insinuant. In iis item quæ coordinata sunt & ab inuicem inseparabilia (ut in correlatiuorum, contrariorumque existentia est etiam manifestum) citrà rationem causæ & effectus potissimè contingit demonstrare. Sed huius considerationis locum satis in præsentiarum indicasse sufficiat, siquidem de hoc ipso latius alibi à nobis dictum est. De modo autem quo ex appropriatis, subjecto que conuenientibus, ut partibus, & principiis quæ sunt in factò permanentia, atque propriis affectionibus aliquid de subjecto licet enunciare, in superioribus satis commonstrauimus.

MEMBRUM I V.

Conclusio.

ITA QUÆ artem hanc à Raymundo Lullo adiuuentam ita compleuimus & ab omni contemptibilitatis prætextu vindicauimus, ut omnino proprium orbem ad eò compleuisse cognoscatur, ut omnino impossibile sit ei (pro homogeneis) aliquid amplius adijcere : Si quæ autem sunt quæ latiore videntur explicatione indigere, qualis est amplior & extensus tabulæ magnæ typus: hæc omnia & alia ad horum circumstantias facientia sufficientissimè in libro de architectura artis Lullianæ à nobis extant enucleata, cuius quidem pertractationis intentiones istis adiectæ patefacient nos nihil eorum quæ ad facultatem vsuque præsentis artis faciunt prætermisisse. Quicumque igitur horum futurus lector es, & studiosus, si hæctenus istas minus fueris assequens intentiones, roga Deum ut repetitis actibus, consequaris, quæ quanto profundiore coniectaueris ingenio tanto ex intimioribus inuentionis istius efferes encomia:

& tanto maiores Lullio inuentori, mihi excultori, &

Deo bonorum omnium elargitori gratias agas.

EXCEL.